

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ADAPAZARI MERKEZ İLÇESİNDEKİ OKUL ÖNCESİ
KURUMLARINDA OKUTULAN MASALLARIN SÖZ
VARLIĞININ 6 YAŞ ÇOCUKLARI DÜZEYİNE UYGUNLUĞU
(SAKARYA ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EDA ÖRGE ONUK

EKİM 2012

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

ADAPAZARI MERKEZ İLÇESİNDEKİ OKUL ÖNCESİ
KURUMLARINDA OKUTULAN MASALLARIN SÖZ
VARLIĞININ 6 YAŞ ÇOCUKLARI DÜZEYİNE UYGUNLUĞU
(SAKARYA ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EDA ÖRGE ONUK

DANIŞMAN:
YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA ALTUN

EKİM 2012

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

'Adapazarı Merkez İlçesindeki Okul Öncesi Kurumlarında Okutulan Masalların Söz Varlığının 6 Yaş Çocukları Düzeyine Uygunluğu' başlıklı bu yüksek lisans tezi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

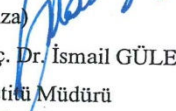
Başkan (İmza)
Yrd. Doç. Dr. Turan ÇAKIR

Üye (İmza)
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ALTUN

Üye (İmza)
Yrd. Doç. Dr. Bekir İNCE

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

31.12/2012

(İmza)
Doç. Dr. İsmail GÜLEÇ
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

İmza
Eda ÖRGE ONUK

ÖNSÖZ

Okul öncesi eğitim kurumlarımızda yaygın olarak bulunan ve farklı yayın evlerine ait masal setlerindeki masalların söz varlığının 6 yaş çocuklarının düzeyine uygunluğuna yönelik yapılan çalışmamızdaki amaç, okul kitaplıklarında çok yer alan yayınların çocukların düzeyine ne derece uygun olduğu, çocukların bu masallarda yer alan kelimeleri ne derece anladıklarını ya da anlamadıklarını belirlemektir.

Sakarya Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izinle 2011-2012 öğretim yılının ikinci yarısında Adapazarı / Sakarya'da seçilen farklı gelir gruplarına ait Fatih İlköğretim Okulunun (gelir düzeyi düşük) Anasınıfı, Şeker Anaokulunun (gelir düzeyi orta) ve Özel Doğa Kolejinin (gelir düzeyi yüksek) okul öncesi bölümünden rastgele seçilen iki ayrı şubedeki 6 yaş grubu öğrencileri ile uygulamaya geçilmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda okul kitaplıklarında çokça yer alan yayınların çocukların düzeyine uygun olmadığı bilakis çocukların seviyelerinin üzerinde olduğunu görülmüştür. Burada yapılması gereken şey yayıncıların çocukların yaş ve gelişim düzeyini dikkate alan kitaplar yayınlamaları, başka ülkelerden dilimize uyarlanan kitapları ise doğru çeviri ile sunmalarınıdır. Yetişkinler ise seçici davranmalı çocukları doğru yayınlarla çocukları buluşturmalıdır.

Çalışmalarım sırasında yardım ve desteğini esirgemeyen değerli hocam, tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mustafa ALTUN'a, akademik katkılarıyla Doç. Dr. Ahmet AKIN'a, Yrd. Doç. Dr. Bekir İNCE'ye ve Öğr. Gör. Erdal ÖZCAN'a, deneyimlerini paylaşan Hülya NALBANTOĞLU'na, zaman ayırıp araştırmamıza katılan ve sabırla uygulamaların gerçekleşmesini sağlayan öğretmen arkadaşlarımıza ve öğrencilerimize, desteğini her zaman hissettiren aileme, çalışmamın her aşamasında benimle olan sevgili eşime çok teşekkür ederim.

ÖZET

ADAPAZARI MERKEZ İLÇESİNDEKİ OKUL ÖNCESİ KURUMLARINDA OKUTULAN MASALLARIN SÖZ VARLIĞININ 6 YAŞ ÇOCUKLARI DÜZEYİNE UYGUNLUĞU

ÖRGE ONUK, Eda

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe Eğitim Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mustafa ALTUN

Eylül, 2012. 89 Sayfa.

Okul öncesi dönem, dil gelişiminin hızla gerçekleştiği, çocuğun kelime hazinesini zenginleştirdiği ve dilinin güzelliklerini keşfettiği önemli bir dönemdir. Bu nedenle çocuklar, dil ve kelime hazinelerine uygun ve onların dil ve kavram gelişimlerine yardımcı olacak materyallerle buluşturulmalıdır. Okul öncesi dönemde kitaplar çocukların kelime dünyalarını zenginleştiren önemli materyallerdir. Özellikle masal kitapları, çocukların kitapla iletişim kurdukları ilk yıllarda onların hayatında geniş yer tutan ve severek dinledikleri önemli ürünlerdir. Bu sebeple çocukları nitelikli masal kitapları ile tanıştırmak gerekmektedir. Okullarda ve aile yaşamında çocuğun karşılaşacağı masal kitapları çocukların gelişim düzeylerine uygun, onların kelime hazinelerini dikkate alan ve söz dağarcıklarına olumlu katkılar sağlayacak nitelikte olmalıdır.

Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumlarımızda yaygın olarak bulunan ve farklı yayın evlerine ait olan masal setlerindeki masalları 6 yaş çocuklarının ne kadar algılayabildikleri ve bu masalların sahip oldukları sözcüklerinin 6 yaş çocuklarının seviyesine ne kadar uygun olduğunu saptamak amacıyla yapılmıştır.

2011-2012 öğretim yılında hizmet veren Sakarya ili sınırları içinde yer alan, okulöncesi eğitim kurumlarında okuyan tüm 6 yaş öğrencileri, evreni oluşturmaktadırlar. Örneklemini ise Adapazarı /Sakarya’da seçilen farklı gelir gruplarına ait Fatih İlköğretim Okulunun (gelir düzeyi düşük) Anasınıfı, Şeker Anaokulu (gelir düzeyi orta) ve Özel Doğa Kolejinin (gelir düzeyi yüksek)

okulöncesi bölümünde rastgele seçilen iki ayrı şubedeki 6 yaş grubu öğrencileri oluşturmuştur.

Araştırma öncesinde Adapazarı'nda yer alan okul öncesi kurumlar ziyaret edilmiştir. Bu ziyaretlerden sonra farklı yayınevlerine ait üç masal setinin okul kitaplıklarında yaygın olarak bulunduğu görülmüştür. Bu masal setleri içerisinden rastgele birer kitap seçilmiştir. Belirlenen bu üç masal kitabıyla uygulamaya geçilmiştir.

Araştırmamız iki aşamadan meydana gelmiştir. Birinci aşamada okulların sınıflarından birinde araştırmaya ait kelimeler belirlenmiş, ikinci aşamada ise belirlenen bu kelimeler aynı okulun diğer sınıfında uygulanmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler nicel çözümleme teknikleri ile incelenmiştir. Uygulama sonunda elde edilen anket verileri ve öğrencilerin kelime değerlendirme ölçeğinde yer alan sorulara verdikleri cevaplar SPSS 11.5 yazılım programından yararlanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırma sonunda okul öncesi eğitim kurumlarının kitaplıklarında yer alan masal setlerine ait masal kitaplarının söz varlığının, 6 yaş çocuklarının söz varlığına üç masalda da uygun olmadığı görülmektedir. Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda cinsiyet, eğitime devam yılı, kardeş sayısı, anne ve babanın öğrenim durumu, anne ve babanın meslek durumu gibi faktörlere göre bir farklılaşma olup olmadığı alt boyutlarda incelenmiş ve çıkan sonuçlar bu alt boyutlarda anlamlı bir fark bulunmadığını göstermiştir. Bu durum bize okullardaki masalların söz varlığı düzeyinin farklı koşullardan gelen çocukların düzeyine uygun olmadığını göstermektedir.

Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda okul değişkenine göre ise anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre okulların öğrencilere sundukları imkânlar, uyguladıkları farklı eğitim ve öğretim modelleri öğrencilerin üzerinde olumlu etkiler bırakmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, Söz varlığı, Masal.

ABSTRACT

THE APPROPRIATENESS OF THE TALES' VOCABULARIES, WHICH ARE TAUGHT IN PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS OF THE CENTRAL DISTRICT OF ADAPAZARI, FOR THE LEVEL OF THE 6 YEAR OLD STUDENTS.

ÖRGE ONUK, Eda

Master Thesis, Turkish Education Department, Turkish Education Subfield

Supervisor: Assist. Prof. Mustafa ALTUN

September, 2012. 89 pages.

Pre-school period is such a very important phase that the language development exists very fast, the children develop their word powers and discover the beauties of their language in this period. Therefore the children should come together with the materials which are not only suitable for their language and word power but also help their language and concept development. In pre-school period, the books are important materials that improve children's vocabulary world. Especially tale books are very important products as they have an important role in children's lives when they first meet the books. So the children should be faced with qualified tale books. The books which the children may see at school or at home should be suitable for their degrees of development. The books should also consider children's vocabulary levels and try to extend their vocabularies.

This research is carried out in order to determine whether the 6 year old children can perceive the tales in different books and whether the vocabularies of these tales are suitable for the 6 year old students' level. These tale books that we want to analyse belong to different publishing houses and they can be found widely in pre-school education institutions.

All of the 6 year old students who attend pre-school education institutions of Sakarya in the 2011 – 2012 education period compose the field of research. The schools which were chosen in Sakarya – Adapazari compose the sample of the research. These schools have different income levels, Fatih Primary School (low income), Şeker Nursery School (middle income) and Private Doğa Collage (high income). We chose two classes from each school randomly for the sample.

Before the research, all of the pre-school education institutions were visited in Adapazari. At the end of the visit, it was seen that three different set of tales belonging to different publications are most common at school libraries. One book

from each of these set of tales was chosen for the research and the study started with these three books.

The research was done in two phases. In the first phase, the words we need for the research were determined in one of the classes of the school, and in the second phase these words were applied to the students of the other class.

The datas derived from the research were analysed through quantitative analysis. The survey datas derived at the end of the appliance and the students' answers to the questions which are in the vocabulary evaluation measure were analysed and commented with the help of SPSS 11.5 software programme.

At the end of the research it was seen that the vocabularies of the three tales found in the libraries of the pre-school institutions are not relevant to the levels of 6 year old students. The factors such as the students' gender, his/her year(s) at school, number of children in the family and father and mother's education status and job status were analysed in details in order to see whether they are effective in childrens' vocabulary or not. According to the results it was seen that there is not a meaningful difference with these factors. It is clear from this situation that, no matter which conditions the children come from, the vocabulary of the tale books are not convenient fort he children's level.

The research shows that there is a meaningful difference in the relevance of the tale books' vocabulary with the children's word power accoding to the school factor. So it is seen that the facilities of the schools and different education models have positive effect on students.

Key words : Pre-School Education, Vocabulary, Tale.

İÇİNDEKİLER

Bildirim.....	i
Önsöz	ii
Türkçe Özet	iii
İngilizce Özet.....	v
İçindekiler.....	vii
Tablolar Listesi	x
Bölüm 1, Giriş	1
1.1 Problem Cümlesi	2
1.2 Alt Problemler	2
1.3 Önem	3
1.4 Varsayımlar	4
1.5 Sınırlılıklar	4
1.6 Tanımlar	5
1.7 Simgeler ve Kısaltmalar	5
2. Bölüm, Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi ve İlgili Araştırmalar.....	6
2.1 Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	6
2.1.1. Okul Öncesi Eğitim.....	6
2.1.2. Okul Öncesinde Dil Gelişimi.....	8
2.1.3. Dil Gelişim Aşamaları.....	11
2.1.3.1. Konuşma Öncesi Dönem.....	11
2.1.3.1.1. Yeni Doğan Dönemi.....	11
2.1.3.1.2. Agulama Dönemi.....	11
2.1.3.1.3. Gığıldama Dönemi.....	12
2.1.3.1.4. Mırıldanma Dönemi.....	12
2.1.3.1.5. Mırıldanmanın Tekrarı Dönemi	12
2.1.3.2. Konuşma Dönemi.....	12
2.1.3.2.1. Ses, Sözcük Dönemi.....	12
2.1.3.2.2. Tek Sözcük Dönemi.....	12
2.1.3.2.3. İki Sözcüklü İfadeler Dönemi.....	13
2.1.3.2.4. Üç ya da Daha Fazla Sözcüklü İfadeler Dönemi.....	13
2.1.3.2.5. Gramer Kurallarına Uygun Konuşma Dönemi.....	13
2.1.4. Dil Gelişiminde Kavram Gelişimi.....	13
2.1.5. Kelime ve Kelime Öğrenme Basamakları.....	18

2.1.6. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dil Gelişimi ve Söz Varlığının Gelişimine Yönelik Yapılan Çalışmalar.....	21
2.1.7. Masallar	26
2.1.7.1. Masalların Tanımı ve Özellikleri.....	26
2.1.7.2. Masal Bölümleri.....	28
2.1.7.3. Masalın Çeşitleri.....	30
2.1.7.4. Masalların Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Önemi.....	30
2.1.7.5. Masalların Dil ve Anlatım Özellikleri.....	33
2.1.7.6. Çocuklar İçin Hazırlanan Masalarda Olması Gereken Temel Özellikler...34	
2.2. İlgili Araştırmalar	37
2.3. Alan Yazın Taramasının Sonucu	40
3. Bölüm, Yöntem.....	42
3.1. Araştırma Modeli	42
3.2. Evren ve Örneklem	42
3.3. Veri Toplama Araçları	42
3.3.1. Anket.....	43
3.3.2. Kelime Belirleme Formu.....	43
3.3.3. Kelime Değerlendirme Ölçeği.....	43
3.4. Verilerin Toplanması	44
3.5. Verilerin Analizi	45
3.6. İncelemeye Alınan Kitapların Genel Özellikleri ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi.....	46
3.6.1. Pamuk ile Tekir Masalının Genel Özellikleri ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi.....	46
3.6.2. Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı Masalının Genel Özellikleri ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi.....	48
3.6.3 Kurşun Asker Masalının Genel Özellikleri ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi.....	50
4. Bölüm, Bulgular ve Yorum.....	51
4.1. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluk Düzeyine İlişkin Bulgular.....	51
4.2. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Cinsiyet Faktörünün Etkisine İlişkin Bulgular.....	53

4.3. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Eğitime Devam Yılı Faktörünün Etkisine İlişkin Bulgular.....	54
4.4. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Kardeş Sayısı Faktörünün Etkisine İlişkin Bulgular.....	55
4.5. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Okul Faktörünün Etkisine İlişkin Bulgular.....	55
4.6. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Baba Öğrenim Durumu Faktörünün Etkisine İlişkin Bulgular.....	64
4.7. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Anne Öğrenim Durumu Faktörünün Etkisine İlişkin Bulgular.....	65
4.8. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Baba Meslek Durumu Faktörünün Etkisine İlişkin Bulgular.....	66
4.9. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Anne Meslek Durumu Faktörünün Etkisine İlişkin Bulgular.....	67
5. Bölüm, Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	69
5.1. Sonuç ve Tartışma	69
5.2. Öneriler	72
5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	72
5.2.2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	73
Kaynakça	74
Ekler	77
Özgeçmiş ve İletişim Bilgisi	89

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1	: 36 - 72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı Kapsamında Ele Alınması Önerilen Kavram Listesi.....	16
Tablo 2	: Yaşlara Göre Edilgin Kelime Dağarcıkları ve Artışları.....	20
Tablo 3	: Yaşlara Göre Gelişim Alanları ve Etkinlikler.....	23
Tablo 4	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluk Düzeyine Yönelik Betimsel İstatistikler.....	51
Tablo 5	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Mann Whitney U Testi Değerleri.....	53
Tablo 6	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Eğitime Devam Yılına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Mann Whitney U Testi Değerleri.....	54
Tablo 7	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerler.....	55
Tablo 8	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Okula Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerleri.....	55
Tablo 9	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının Fatih İlköğretim Okulu Anasınıfı 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluk Düzeyine Yönelik Betimsel İstatistikler.....	57
Tablo 10	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının Şeker Anaokulu 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluk Düzeyine Yönelik Betimsel İstatistikler.....	59
Tablo 11	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının Doğa Koleji 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluk Düzeyine Yönelik Betimsel İstatistikler.....	62
Tablo 12	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Baba Öğrenim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerleri.....	64
Tablo 13	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Anne Öğrenim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerleri.....	65
Tablo 14	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Baba Meslek Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerleri.....	66
Tablo 15	: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Anne Meslek Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerleri.....	67

BÖLÜM I

GİRİŞ

Masallar, çocukların hayatında önemli yer tutan çocuk edebiyatı ürünüdür. Pek çok çocuk, yaşamının ilk yılında, edebiyatın bu türü ile tanışır. Kitap sevgisi onunla oluşur, sözcük dağarcığı onunla gelişir. Masallar içinde barındırdıkları konular ile çocukları farklı dünyalara götürür. Çocukları dilinin güzellikleri ile tanıştırır. “Okul öncesi dönemde kendisine bir yetişkin tarafından anlatılan masallar, fabllar, fıkralar, bilmeceleler, okunan öykü vb. anlatılar çocukları anadilinin söz varlığıyla, anlam evreniyle tanıştırır” (Sever 2003:136). Bu anlam evreni ise doğru, anlaşılır, çocuğa görelilik ilkeleriyle yazılmış masallarla gerçekleşir.

Özbay ve Melanlıoğlu’na göre (2008) kelimeler yalnızca anlatmaya değil, anlamaya da yaramaktadır. Kelimelerin anlamı bilinmeden okunanların ya da söylenenlerin anlaşılması imkânsız gözükmektedir. Özbay ve Melanlıoğlu bir metinde okuyucunun anlamını bilmediği kelime sayısının fazla olmasının metnin anlamının kavranmasını da zorlaştıracığını belirtilerek masalların içerisinde yer verilen kelimelerin çocukların yaş düzeyine uygun olması gerektiğini vurgulamıştır.

Çocukların yaş gelişim özelliklerine uygun olmayan, dil özellikleri yönünden karmaşık olan, argo kelimelere yer veren ve soyut anlamlı kelimeleri fazlaca içeren masallar çocukların kitaplara karşı olumsuz tutum sergilemelerine neden olabilmektedir. “Masalın dili sade, akıcı ve anlaşılır olmalı; masaldaki olaylar algılamayı zorlaştıracak biçimde karışık, uzun ve ayrıntılı olmamalıdır. Masal, çocukları neşelendiren, güldüren, eğlendiren ve aynı zamanda da düşündüren özellikte olmalı (bu bağlamda her masalın mutlaka bir tezi olmalı); konusu, kahramanları ve tasvirleri bakımından çocukları korkutucu olmamalıdır. Masallarda çocukları boş inançlara (batıl inançlara) yönelten telkinler bulunmamalıdır. Çocuğa benimsetilmek istenen ahlaki değerler masalın içinde açık değil de, gizlice yer alan iletiler (mesajlar) aracılığı ile verilmeye çalışılmalıdır. Masalda

çocukları uyuşukluğa, boş inançlara ve kaderciliğe yönelten telkinler bulunmamalıdır”(Oğuzkan 2000: 26).

Endüstrileşen çağımızda çocuk gelişimine verilen önem artmıştır. Oyuncaktan giyime, gıdadan kitaba kadar her alanda çocuklara sunulan imkânlar sınırsızdır. Özellikle çocuklar için basılan kitaplar ve yayıncılık sektörü bize farklı birçok masal kitabıyla tanışma olanağı sunmuştur. Bu olanaklar içerisinde çocuklarımızın seviyelerine uygun, nitelikli masal kitapları basıldığı gibi uygun olmayan masal kitapları da basılmaktadır. Bunlardan nitelikli olanlarla çocuklarımızı buluşturmak tüm ebeveynlerin sorumluluğundadır.

“Çocuk edebiyatının temel işlevlerinden biri, çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yöneltmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk üstlenmelidir. Başka bir söyleyişle, çocuklar adına üretilen nitelikli yayınlar, çocuk – sanat - edebiyat etkileşiminin kapısını aralayan etkili bir uyaran olmalıdır.” (Sever 2003: 11). Bu nedenle çocukların seviyelerine uygun masal kitapları basmak, farklı ülke masallarını doğru ve uygun çevirilerle sunmak her yayıncının; çocukların seviyelerine uygun masal kitaplarını seçmek ise her anne-babanın ve öğretmenin görevidir.

Bu çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında yaygın olarak yer alan masal setlerinin söz varlığının 6 yaş çocuklarının düzeyine ne derece uygun olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.1 PROBLEM CÜMLESİ

Bu çalışmanın problem cümlesi “Okul öncesi eğitim kurumlarının kitaplıklarında yaygın olarak bulunan masal setlerinin söz varlığının 6 yaş çocuklarının düzeyine uygun olup olmadığı” sorusu üzerine kurulmuştur.

1.2 ALT PROBLEMLER

Okul öncesi eğitim kurumlarının kitaplıklarında yaygın olarak bulunan masal setlerinin söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygun olup olmadığını incelemek araştırmamın problemini oluşturmaktadır. Araştırmamın alt problemleri ise şu şekildedir:

- 1) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluk düzeyi nedir?
- 2) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda cinsiyete göre farklılaşma var mıdır?
- 3) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda eğitim devam yılına göre farklılaşma var mıdır?
- 4) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda kardeş sayısına göre farklılaşma var mıdır?
- 5) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda okula göre farklılaşma var mıdır?
- 6) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda babanın öğrenim durumuna göre farklılaşma var mıdır?
- 7) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda annenin öğrenim durumuna göre farklılaşma var mıdır?
- 8) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda babanın meslek durumuna göre farklılaşma var mıdır?
- 9) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda annenin meslek durumuna göre farklılaşma var mıdır?

1.3 ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Okul öncesi dönem, tüm gelişim alanlarının en hızlı olduğu dönemdir. Bu dönemde çocuğa sunulan uyarıcıların çokluğu çocuğun dil gelişimini de etkilemektedir. 6 yaş çocuklarının dil gelişimleri iyi düzeydedir ve kullandıkları cümle yapıları yetişkinlere oldukça yakındır. Ancak söz varlıkları somut çevrelerinde gördükleri nesnelere sınırlıdır. Çocukların yetiştirildikleri aileler, çocuğun okul ve arkadaş çevresi ile olan ilişkileri, ailenin ve okulun çocuğa sunduğu imkânlar, ailelerin sahip olduğu ekonomik ve kültürel durumlar ve çocuğun kitaplara olan ilgisi gibi faktörler çocukların dil gelişimlerinde önemli farklılıklara yol açmaktadır. Bu dönemde çocukların dil gelişimlerini ve kelime hazinelerini geliştirecek araçların başında masal kitapları gelmektedir. Masallar, çocukların hayal güçlerini geliştiren, kimi zaman da onlara kültürel mirasımızı aktaran önemli edebiyat ürünleridir. Ayrıca masallar, okul öncesi dönem çocuklarının dinleme becerilerini geliştiren edebiyat ürünleridir. Masalların sahip olduğu bu zenginliklere ulaşmak ise dinlenen ya da

okunan masalları anlamak ve algılayabilmek ile mümkün olacaktır. Bu yüzden okul öncesi çocukları için yazılan masalların dili ve söz varlığı çocukların seviyelerine uygun olmalıdır. Söz konusu masallar farklı dil ve kelime hazinesine sahip çocukların da anlayabileceği şekilde yazılmalıdır. Ayrıca masal kitapları, yeni kelimeler öğretmeye açık olurken bilinmeyen kelime sayısı ise az olmalıdır. Masal kitaplarının yayınları yapılırken bu amaçlar doğrultusunda yapılmalıdır.

Bu çalışmamız, okul öncesi eğitim kurumlarımızda yaygın olarak bulunan ve farklı yayın evlerine ait olan masal setlerindeki masalları 6 yaş çocuklarının ne kadar algılayabildiklerini ve bu masalların sahip oldukları söz varlıklarının 6 yaş çocuklarının seviyesine ne kadar uygun olduğunu saptamamız açısından önem taşımaktadır. Ayrıca bu araştırma ile toplanacak veriler özellikle;

- Okul öncesi çocuklar için basım yapan yayın evlerinin konu üzerine dikkatle eğilmelerini sağlayacağından
- Kitap seçiminde konu ile ilgilenen anne ve babalara rehber olacağından
- Araştırma sonunda elde edilen sonuçlar öğretmenlerin ve yetkili kişilerin konu üzerine dikkatle eğilmelerini sağlayacağından önem arz etmektedir.

1.4 VARSAYIMLAR

- Öğretmenlerin öğrencilerle ilgili kişisel bilgi anketindeki sorulara doğru cevap verdikleri
- Uygulama yapılırken öğretmenlerin cevapları tam olarak not ettikleri
- Öğrencilerin araştırmacı tarafından hazırlanan etkinliklere katılımlarında istekli oldukları varsayılmıştır.

1.5 SINIRLILIKLAR

- Araştırma 2011-2012 öğretim yılı ile
- Sakarya ili Adapazarı ilçesinde bulunan ve en az 2 anasınıfı şubesi olan okullardan belirlenen Fatih İlköğretim Okulu, Şeker Anaokulu ve Özel Doğa Koleji 6 yaş grubu öğrencilerinin oluşturduğu, her okulun rastgele seçilmiş, seviyeleri birbirine yakın 2' şer sınıfı ile

- İlgili okulların kitaplıklarında yer alan masal setlerinin içinden rastgele seçilen bir kitapla sınırlandırılmıştır.

1.6 TANIMLAR

Söz varlığı: Sahip olunan kelime ve kavram hazinesidir.

Dil Gelişimi: Dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasının gelişmesidir.

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden ilköğretime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan, bedensel, psiko-motor, sosyal, duygusal, bilişsel ve dil gelişimlerinin tamamlandığı ve çocuğun hayata hazırlandığı eğitim süreci olarak tanımlanabilir.

Masal: Olağan üstü kahramanlar ve olaylar barındıran, zengin hayal ürünleri içeren ve hayatı anlatan çocuk edebiyatı türüdür.

1.7 SİMGELER VE KISALTMALAR

Akt: Aktaran

Ltd: Limited şirket

MEGEP: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

SPSS: Statistical Package for Social Sciences

Vb.: Ve benzeri.

Ve diğer.: Ve diğer yazarlar.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1.1 Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim çocuğun bebeklik döneminden sonra başlayıp ilköğretime başladığı yaşa kadar devam eder. Okul öncesi eğitimin gerekliliği tüm çevrelerce kabul edilmektedir. “Eğitimin en önemli amaçlarından biri, bireyin içinde bulunduğu ortama dengeli bir şekilde uyum sağlamasının gerçekleştirilmesidir. Bu uyumun sağlanmasına esas olacak sağlam temellerin okul öncesi eğitim döneminde atılması gerektiği de artık bilimsel olarak ispatlanmış bir gerçektir” (İncesulu 2002:7).

Okul öncesi eğitim, yaşamın ilk yıllarından itibaren başlayan, bireyi tüm gelişim alanlarında hayata hazırlayan ve ilköğretimin ilk kademesine kadar süren eğitim sürecidir. Bu süreç yaşamın temelidir. Öğrenmenin en hızlı gerçekleştiği dönem okul öncesi dönemdir. “Okul öncesi eğitim, çocuğun çevresini merak eden, öğrenmeye ve düşünmeye güdülenmiş özelliklerini yönetme, teşvik etme ve geliştirme gibi çok önemli bir görevi üstlenmiştir” (Senemoğlu ve Genç, 2001). Okul öncesi eğitimle çocukların ihtiyacı olan uyarıcılar ve öğrenmeler karşılanmaktadır.

Eğitim, aileyle başlayıp okulla devam etmektedir. Geleceğe hazırladığımız çocuklarımızın tüm gelişim alanlarında desteklenmeleri gerekmektedir. Bu dönemde karşılanmayan ihtiyaçlar çocukların gelişimlerinde geri dönüşü olmayan tahribatlara yol açabilmektedir. Okul öncesi eğitim bu tahribatları engellemeye çalışan bir eğitim sürecidir.

Okul öncesi eğitim bireysel farklılıkları dikkate alan ve eğitime aileleri de katarak çocuğun ihtiyaçlarını belirli ilkeler doğrultusunda karşılayan eğitimidir. Okul öncesi

eğitimin sahip olduğu bazı ilkeler MEB'in 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programında şu şekilde yer almaktadır:

- Okul öncesi eğitim çocuğun psiko-motor, sosyal, duygusal, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeli, öz bakım becerilerini kazandırmalı ve onu ilköğretime hazır duruma getirmelidir.
- Eğitim sürecinde çocuğun bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmesine olanak tanınmalıdır.
- Etkinlikler düzenlenirken çocuğun ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.
- Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir. (MEB 2006:11)

Bu ilkeler ışığında okul öncesi eğitimle çocuklarımıza sağlam temeller kazandırılmaktadır. Ayrıca okul öncesi dönemde yapılan çalışmalar çocukların ileriki yaşamlarını da etkilemekte ve onların akademik ve sosyal becerilerinde olumlu etkiler bırakmaktadır. “Çocuğun psiko-sosyal, bilişsel, psiko-motor, dilsel ve cinsel gelişimlerini sağlamada okul öncesi eğitim kurumlarının önemli katkısı özellikle çocuk ilköğretime başladığı zaman kendisini belirgin bir şekilde göstermektedir” (Yavuzer 2002:211).

İncesulu (2002:8) ise bu konu ile ilgili “Erken yaşlarda nitelikli ve yeterli deneyimlerle elde edilen temel bilgi ve beceriler, bireyin daha sonraki öğrenmelerinde başarı şansını artırmanın yanı sıra, onun dil gelişimini, duygusal ve sosyal hayatını da olumlu etkilemektedir” şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Okul öncesi eğitim, eğitim kurumlarımızda belli amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Bu amaçlar 36-72 Aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programında şu şekilde yer almıştır:

- Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;
- Onları ilköğretime hazırlamak;

- Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak;
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır (MEB 2006:10).

Bu amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen okul öncesi eğitim çocuklarımızın sahip oldukları potansiyellerini en üst düzeye çıkarmaktadır.

Sonuç olarak eğitim kurumlarıyla sağlanan okul öncesi eğitim, çocuğun tüm gelişim alanlarını geliştirerek onun ilk yıllarına hitap etmektedir. Ayrıca çocuklarımız arasında sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik açıdan ortaya çıkabilecek farklılıkları dengelemesi açısından önemli yere sahiptir.

2.1.2 Okul Öncesinde Dil Gelişimi:

Dil, bireylerin toplum içinde var olmasını ve iletişim kurmasını sağlayan araçtır. Ayrıca dil toplumun sahip olduğu kültürün izlerini taşır ve bu kültürün gelecek nesillere aktarılmasını sağlar. “Dil nedir?” sorusuna cevap olarak birçok araştırmacı ve bilim adamı çeşitli tanımlar yapmıştır:

“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese, seslerden örülmüş muazzam bir yapı, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir” (Ergin 2001:7).

“Dil, insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir” (Banguoğlu 2000: 9).

“Dil, insanlar arasında özel bir iletişim sistemidir. Çeşitli kişilerle veya gruplarla iletişim kurmayı ve etkileşmeyi sağlar. Böylece dil çevreyle ve dış dünya ile bütünleşmeye katkı getirir” (Güneş 2007:24).

Tüm bu tanımlar dilin işlevselliğini ve önemini bize vurgulamaktadır. Dil gelişimi için ise aşağıdaki tanımlar yapılmıştır.

Aydın ve Temel (1998) dil gelişimini seslerin, kelimelerin, sayıların, sembollerin kazanılması, saklanması ve dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasını içeren bir süreç olarak tanımlamışlardır.

Güleryüz (2004:5) dil kazanımının sadece konuşma olarak anlaşılması gerektiğini belirtmiştir. Güleryüz’e göre dil kazanımı seslerin öğrenilmesi, sözcük bilgisi,

sözcüklerin ana ve yan anlamları, tümce yapısı ve zihinsel işlemler olarak ifade edilen çözümlene ve bireşim işlemlerinin etkileşimi içinde gerçekleşir. Güleriyüz bu görüşleriyle dil kazanımının tek boyutlu olmadığını vurgulamıştır.

Dil bilimciler ve eğitimciler son yıllarda yapılan çalışmalara dayanarak dilin kazanılmasında insanın doğuştan getirdiği bilişsel kapasitesinin etkin olduğunu ve bu kapasitenin çevre yaşantıları ile geliştirildiği görüşünde birleşmişlerdir. Çocukların dil gelişimi yetişkinleri taklit ederek ve deneyim kazanarak gerçekleşmektedir. “Dil gelişimi, ebeveynin çocuğuna konuşmasından çok, çocuğuyla konuştuğu ve ebeveyn ile çocuğun birbirlerine yanıt verebilecekleri bol miktarda fırsat yaratıldığında başarılı olur” (Howe 2001: 7). Çocukların dil gelişimleri, onların dünyaya gelmeleri ile birlikte başlayan bir süreçtir. Bu süreç içerisinde aileden alınan olumlu ve olumsuz uyaranlar, çocukların dil gelişimlerini etkilemektedir.

Çocuğun ilk aylarda çıkardığı sesler onun dil kazanımının belirtileridir ve anlamları tüm bebeklerde benzerlik taşır. “Çocukta dil gelişiminin en önemli özelliği ilk dönemlerin evrensel oluşudur. Farklı dilleri konuşan toplumların çocuklarında dil gelişiminin benzerlik gösterdiği görülmüştür. İlk yıllardaki bu evrensellik 18-32 aydan sonra, sosyal sınıf farklılıklarının etkisiyle yok olur” (MEGEP 2010: 3). Bu durumla birlikte çocuk içinde yaşadığı toplumun dilini ve taşıdığı kültürün özelliklerini konuştuğu dile yansıtmaktadır.

Dilin gelişimi çeşitli nedenlerden etkilenebilen bir unsurdur. Dili etkileyen bu faktörleri şu şekilde maddelendirebiliriz:

- Dilin gelişimi zihinsel bir etkinliktir. Bu açıdan bakıldığında zeka seviyesi dil gelişimini etkileyen önemli bir faktördür.
- Çocukların sahip oldukları işitsel beceriler dilin kalitesini etkileyebilmektedir. İşitme organlarında işlevsel bozukluk olan çocuklar dili öğrenmede sıkıntı çekmektedir.
- Çocuğun sahip olduğu sosyal çevre ve bu sosyal çevreden edindiği uyarıcıların sıklığı çocuğun dilinin kalitesini etkilemektedir.

Cinsiyet faktörü dil gelişiminde etkili olmaktadır. Yapılan araştırmalar kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha çabuk öğrendiğini ortaya koymuştur. Kızların dil gelişiminde, erkek çocuklarına göre daha çabuk öğrendiği pek çok araştırmayla ortaya konulmasına rağmen, Yavuzer

(1993:94) söz konusu gelişimin çevresel faktörlere bağlı olarak ortaya çıkabileceğini düşünmektedir.

- Ailenin sosyo-ekonomik durumu dilin gelişimini etkileyen bir diğer faktördür. Ailenin sahip olduğu ekonomik şartlar doğrultusunda çocuğa sunulan olanaklar çocuğun gelişiminde etkili olmaktadır.
- Ailenin sosyo-kültürel yapısı doğrultusunda çocuğa verilen uyarıcılar ve sunulan modeller çocuğun dil gelişimini etkilemektedir.
- Çocuğun kitaplara karşı ilgisi çocukların dil gelişiminde olumlu etkiler bırakmaktadır.
- Okul ve aile çevresinde zengin materyallerle (kitaplıklar, televizyon, bilgisayar, radyo vb.) donatılmış bir ortam çocuğun dil gelişimini etkilemektedir.

Aydın (1999:102) dil gelişiminin en önemli değişkeninin işitme olgusu olduğunu belirtmiştir. Duyuma özrü olan bebekler, 6. ayda seslere karşı tepki verememektedirler ve bu nedenle dil gelişimlerinde aksaklıklar görülmektedir.

Bireysel farklar sayesinde çocukların dillerinin gelişimlerinde de farklılıklar görülmektedir. Ancak genel olarak tüm çocukların aylara göre geçirdikleri gelişim özellikleri vardır. 0-5 yaş çocuklarının aylara göre dil gelişimlerine Selçuk 2003'te yayınladığı kitabının 106. sayfasında şu şekilde yer vermiştir:

“1-12 ay: İlk aylarda, önceleri agulama daha sonraları sesleri taklit etme ve anlamsız sesler çıkarma söz konusudur. İki aylık bir bebek, yaklaşık 6-7 ses çıkarabilir. 6 aylık bir bebek gerçek heceleri söylemeye başlar. Birinci yaşın sonlarına doğru, ilk kelimeleri söyler ve basit emirleri anlar.

13-24 ay: İki kelimedenden oluşan cümleler kurabilir. Soru ifadelerini ses tonuyla vermeye çalışır. Olumsuz ifadeler kullanmaya başlar.

25-36 ay: 30 aylık bir çocuk, 2-3 kelimelik düzgün cümleler kurabilir. Gramer kurallarına yavaş yavaş uymaya başlar. Yaklaşık 900 kelime bilir.

37-48 ay: Gelecek zamanı kullanmaya başlar. “Ali gidecek mi?” şeklinde sorular sorabilir. 4 yaşındaki bir çocuk yetişkin gibi konuşabilir ancak telaffuz farklılığı vardır. 5-6 kelimelik cümleler kurabilir, hikâyeye anlatabilir. 1500 civarında kelime bilir.

49-60 ay: Uzun cümleler kurabilir. Yavaş yavaş yetişkin konuşmasına geçer. 2000 - 2500 civarında kelime bilir. Yavaş yavaş karmaşık cümleler kurmaya ve mecazi ifade kullanmaya başlar.”

6 yaşla birlikte çocuğun dil gelişimi yetişkine yakındır. Bazı sözcüklerin eş anlamlı ve zıt anlamlı karşılıklarını bilir. Yer bildiren sözcükleri yerinde kullanır. Yeni ve bilmediği kelimelerin anlamını sorar. Bazı soyut anlamlı kelimeleri anlar. Birleşik cümleler kullanır.

Özetleyecek olursak;

- Dilin gelişiminde insanın doğuştan getirdiği bilişsel kapasitenin etkin olduğunu
- Dilin gelişiminin yaşamın ilk dönemlerinde evrensel olduğunu ve bu evrenselliğin 18 ayla birlikte bozulduğunu
- Dilin gelişiminde çeşitli faktörlerin etkili olduğunu
- Dilin gelişiminde çevre yaşantılarının çok önemli olduğunu vurgulayabiliriz.

2.1.3 Dil Gelişim Aşamaları:

Çocuklar dili edinirken çeşitli aşamalardan geçerler. Bu aşamalar ayrıntılı olarak aşağıda belirtilmektedir.

2.1.3.1 Konuşma öncesi dönem

2.1.3.1.1 Yeni doğan dönemi (0-6 hafta)

Megep’te yeni doğan dönemi ile ilgili çocukların şu özelliklerine yer verilmiştir. “Yeni doğanın davranışlarının çoğu istem dışıdır. Konuşmanın gelişimi için arama, emme, yutma refleksleri önemlidir. İlk 3 haftada çıkarılan sesler farklılaşmamış, amaçsız, anlamsız rastgele çıkarılır. İkinci üç haftalık dönemde farklılaşmış sesler ortaya çıkar. Çıkarılan bu sesler uyarıcı ile ilişkili olup genellikle açlık ve rahatsızlık ağlamalarıdır” (MEGEP 2010: 6).

2.1.3.1.2 Agulama dönemi (3-6.hafta)

Agulama dönemi 3 ile 6. haftaları kapsamaktadır. Bebeklerin seslere tepki gösterdiği dönemdir. “Altıncı haftanın sonunda çıkarılan sesler anlam yönünden incelenirse, ham

sözcüklerin başladığı, bebeğin başkalarının seslerine tepki gösterdiği ve başka bebekler ağladığında ağlayarak cevap verdiği görülür ” (Baykoç-Dönmez ve Arı,1992).

2.1.3.1.3 Gıgıldama dönemi (6.hafta ve 3 ay)

Bu dönemde bebekler ağlama ile basit sesler çıkartmaktadırlar. Rastgele çıkartılan sesler a, u, o ünlü seslerini uzatmaktadırlar. Çıkarılan sesler bebeği mutlu etmektedir. Böylelikle sesli oyunlara başlarlar.

2.1.3.1.4 Mırıldanma dönemi (3-6 ay)

Gıgıldamadan sonra gelir ve çocuğun 3 ile 6’ncı ayları arasını kapsar. Gıgıldama döneminde bebek sesleri genellikle dilin gerisinden çıkarmakta iken bu dönemde ise çoğunlukla dilin ön tarafından çıkartır. Bu dönemdeki sesli oyunlar yeni ses üretme becerisinin bir alışması olarak değerlendirilebilir.

2.1.3.1.5 Mırıldanmanın tekrarı (6-9 ay)

Bu dönemde bebeğin çıkardığı sesler hece tekrarlarına dönüşür. “Çocuk, bu devrede kendi ana diline ait olmayan anlamsız heceleri zamanla terk eder ve tekrar yoluyla birleştirdiği birtakım heceleri (de de, ba ba vb.) kullanarak farkında olmadan bazı dil yapılarını ortaya koyar” (Çiçek 2002:118).

2.1.3.2 Konuşma dönemi

2.1.3.2.1 Ses, sözcük dönemi

Bu dönem, tekrarlama ya da çeşitlenmiş mırıldanma dönemi olarak da ifade edilir. Çocuk bu dönemde insan seslerini bilinçli olarak taklit ederek ve mırıldanarak yetişkin konuşmasına benzeyen sesler çıkartır. Bu dönemde mırıldanmalar çocuk için kelimelerin yerini tutar.

2.1.3.2.2 Tek sözcük dönemi 12-18 ay

Çocukların tek sözcüklü cümleler kurduğu dönemdir. Söz konusu tek sözcük farklı zamanlarda farklı anlamlar ifade edebilir. Örneğin “su” kelimesini “Su istiyorum.” ya da “Su döküldü.” anlamlarında kullanabilir. “Dil gelişiminin tek sözcük devresinde, çocuğun tek heceli veya iki heceli dil yapılarından basit olanları ve çoğunlukla da çevresinde gördüğü somut varlıkların isimlerini söyleyebildiğini görmekteyiz: *Baba, anne, kedi vb*”

(Çiçek 2002:119). Bu dönemde bebeğin doğrudan iletişim içinde olduğu kişi ve nesnelerin isimleri de çocukların en çabuk öğrendikleri kelimelerdir.

2.1.3.2.3 İki sözcüklü ifadeler dönemi (18 - 24 ay)

Telgraf konuşması olarak da ifade edilmektedir. İki kelimenin birleşmesinden oluşan konuşma tarzı gelişme gösterirken çocuk kelimeleri yan yana getirerek kendi anadilinin dilbilgisi yapısını da öğrenmeye başlar. İki sözcüklü cümlelerde çocuklar vurgu kullanırlar. Bu dönemde çocuğun konuşmasında ilkel dilbilgisi sistemi başlar.

2.1.3.2.4 Üç ya da daha fazla sözcüklü ifadeler dönemi (24 - 36 ay)

Bu devre çocukların dil gelişiminin hızlı olduğu devredir. Üç ya da daha fazla sözcüklü cümleyi bir araya getirebilir. Konuşmalarında günlük işleri ile ilgili basit sorulara cevap verebilir. Konuşmalarında basit düzeyde sıfat ve kişi zamirlerini kullanabilir.

2.1.3.2.5 Gramer kurallarına uygun konuşma dönemi (36 - 72 ay)

Bu dönem “*Tam cümleler kurma devresi*” olarak da adlandırılmaktadır. Tam cümleler kurma devresinde çocuklar dilbilgisi kurallarına uygun konuşmaya başlarlar. Bu dönemde zaman eklerini, çoğul eklerini ve iyelik eklerini kullanarak cümle kurarlar.

2.1.4 Dil Gelişiminde Kavram Gelişimi

Dil gelişimi, kavram gelişimi ve zihinsel gelişmeler paralellik göstermektedir. Birçok araştırmacı ve bilim adamı kavramı tanımlarken zihinsel süreçle oluştuğunu ve dile ait bir sözcükle karşılandığını belirtmişlerdir. Ayhan ve Aral (2007) ise kavramı; nesnelerin, özelliklerin ve düşüncelerin benzerliklere dayanarak zihinde bir grup oluşturması olarak tanımlamıştır.

Kavramlar, sahip oldukları özelliklerle her bireyde benzer düşünce, anlam ve tanım bırakmaları yönünden önem taşırlar. Güteryüz (2004: 96), kavramlarla yaşadığımız çevrenin karmaşıklığını azaltarak, çevremizdeki ve dünyamızdaki olayları ve varlıkları daha iyi anlarız diyerek kavramın önemini vurgulamıştır.

Dil öğretim yaklaşımları savunucularından yapılandırmacılar kavramların önemini şu şekilde belirtmişlerdir: “*Yapılandırıcı yaklaşıma göre bireyler bilgileri, zihinlerindeki*

modellere ya da şema denilen anlam ağlarına göre alırlar. Bu zihin modellerinde ya da şemalarda çeşitli kavramlarla ilgili bilgiler ve deneyimler bulunmaktadır. Bunlar bireyin ön bilgilerini aynı zamanda zihin yapısını oluşturmaktadır. Birey, bu ön bilgilerinin ışığında yeni bilgileri incelemekte, seçmekte, almakta ve zihninde düzenlemektedir. Bu süreçte kavramlar büyük önem taşımaktadır” (Güneş 2007:26).

Kavramların öğrenilmesinde çocuğun deneyimleri çok önemlidir. Çünkü çocuklar kavramları öğrenirken yaşadıkları deneyimlerle ilişki kurmaktadır. Yenibaş (2007:49) kavramların öğrenilme sürecini şu şekilde açıklamıştır: “Çocuk, önce nesneyi yani kavramı tanır. 10 aylık bir çocuğa topu göster dediğiniz zaman bunu gösterebilir. Ama burada öncelikli şart topu çocuğun daha önce görmüş olmasıdır. Çocuk başlangıçta kavramları tanır ve bir süre sonra tanıdığı kavramları ifade edebilir ve işlevlerini de öğrenebilir. 2 yaşındaki bir çocuk ifade edebildiğinden daha çok kavramı tanımaktadır. Çocuk önce kavramı görmeden onun görüntüsünü zihninde tutamazken büyüdükçe nesneyi görmeden de onu bilir ve özellikleri hakkında düşünebilir.” Çocuk deneyim kazandıkça öğrenilen kavram hakkında bilgisi de artacak ve onu ifade edebilecektir.

Sosyo-kültürel gelişim kuramının öncülerinden Vygotsky ise çocuklarda kavram oluşumunu şu şekilde ele almıştır. “Vygotsky, kavram oluşum sürecinin üç aşamada gerçekleştiği sonucuna varmıştır. 0-4 yaşları arasında gerçekleşen ‘birbirinden farklı şeyleri birbiriyle bağdaştırma süreci’ (sinkterizm) olarak adlandırılabilir ilk aşamada oluşan kavramlar, çocuğun somut olarak doğrudan duyu organları ile yaptığı algılamalara ve çevresindeki iletişime dayanır. ‘Günlük kavramlar aşaması’ denen ve yaklaşık 4 yaşında başlayan ikinci aşamada çocuk, daha önceki yıllarda kazandığı birikimden yararlanarak nesnelere, aralarındaki nesnel benzerliklere göre genellemeye başlar. Yani bir önceki aşamada çağrışıma dayalı olarak yaptığı genellemeleri aşarak gruplandırmaya başlar. Bu aynı zamanda nesnel düşünmeye doğru yönelişin başlangıcıdır. Üçüncü olarak 12 yaşından itibaren başlayan, ‘bilimsel kavramlar aşamasında’ ise çocuk algılamalarını yeniden biçimlendirecek kavramları oluşturur” (Ergenç 1993: 62).

Çocuklar, çevreyi keşfetmeye yaşamın ilk yılında başlarlar ve çevrelerindeki nesne ve insanlarla etkileşimde bulunurlar. Bu süreç içerisinde çocuk somut kavramları da kazanmaya başlar. “Çocuklar 1-2 yaşlarında kavramları kazanmaya başlarlar. Bununla birlikte kavramların öğrenilebilmesi için bellekteki bilginin daha verimli bir şekilde organize edilmesi gerekmektedir. Çocuklar yeni bilişsel yetenekler kazandıkları zaman bunları gerekmesek bile kavramsal olarak harekete geçirme eğilimindedirler. Çocuklarda algısal kavramsal değişime doğru bir gelişimsel kapasite vardır. Çocuklar akıl yürütme

yeteneklerini kullanarak kavramsal analizler yapabilmektedirler” (Üstün ve Akman 2003:137). Çocukların yaşla birlikte zihinsel süreçleri de gelişmekte ve çeşitli yollarla tanımlamaya çalıştıkları kavramları anlamlandırabilmektedirler.

Güneş (2007: 26)’e göre kavramlar öğrenilirken kavramların türleri de önemli olmaktadır. Bazı kavramlar çocuklar tarafından daha kolay öğrenilmektedir. Kibby ve bir grup araştırmacı kavramları öğrenilme durumlarına göre gruplara ayırmıştır. Bu gruplar:

- *Nesneler (örneğin sandalyeler, kitaplar, çantalar,vb.)*
- *Duygular (öfke, kıskançlık)*
- *Eylemler (Göç etme, bir sözleşmeyi imzalama)*
- *Olaylar (savaş, yenilik, devrim vb.)*
- *Düşünceler (güç, kültür, değişme vb)* şeklinde düzenlenmiştir.

Çocuğun bildiği kavramların sayısı hayatın ilk yıllarında sınırlıdır. Ayrıca çocuk bildiği kavramlar arasında ilişki kuramamaktadır. Çocuk büyüdükçe hem kavram sayısı hem de aralarında kurduğu ilişkiler artmaktadır. Okul öncesi dönemde çocuklar çevrelerinde gördüğü nesnelere, yaşadığı duyguları ve hayatında kullandığı basit eylemleri (getirmek, almak, yapmak...) daha çabuk öğrenip anlamlandırabilmektedir. “Algının kesinleşmesi, artan ve çeşitlenen deneyimler ve gelişen söz dağarcığı ile çocuğun kavramları farklılaşmaya ve daha kesin olarak ayırt edilmeye başlanır” (Üstün ve Akman, 2003). Çocuktaki kavram sayısı arttıkça planlı ve ayrıntılı düşünme yeteneği de artar. Çocuklar düşüncelerini gün geçtikçe daha iyi açıklamaya başlar.Okul öncesi dönemde kavramların somut nesnelere ya da somutlaştırılabilen olgularla kazandırıldığını belirtmiştik.

Okul öncesi eğitim veren kurumlarda bu durum göz önüne alınmış ve eğitim programı içerisinde yer verilmesi önerilen kavramlar ortaya çıkarılmıştır. Bu konu ile ilgili okul öncesi eğitim programında 36-72 aylık çocukların öğrenebileceği kavramlar aşağıdaki tabloda belirtilmektedir:

Tablo 1. 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı Kapsamında Ele Alınması Önerilen Kavram Listesi

Kavram	Kavram
Büyük - orta – küçük	Derin - sığ
İnce – kalın	Sivri - küt
Uzun – kısa	Parlak
Geniş – dar	Tüylü
Şişman – zayıf	Mutlu
Az – çok	Üzgün
Ağır – hafif	Kızgın
Boş – dolu	Korkmuş
Tek – çift	Şaşkın
Bütün – yarım	Aynı - farklı - benzer
Kalabalık – tenha	Açık - kapalı
Parça – bütün	Hızlı - yavaş
Önce - şimdi – sonra	Canlı - cansız
Gece – gündüz	Hareketli - hareketsiz
Sabah - öğle – akşam	Kolay - zor
Dün - bugün – yarın	Karanlık - aydınlık
Uzak – yakın	Ters - düz
Ön – arka	İlk - orta - son
Önünde - arkasında – yanında	Başı – sonu
Yukarı – aşağı	Başlangıç - bitiş
Yukarıda – aşağıda	Kirli - temiz
İç – dış	Alçak -yüksek

Tablo 1'in devamı

Kavram	Kavram
İçinde – dışında	Aç - tok
İçeri – dışarı	Islak kuru
Sağ – sol	Güzel - çirkin
Sağında – solunda	Doğru - yanlış
Arasında	Para
Alt - üst – orta	Ana renkler: kırmızı, sarı, mavi
Altında – üstünde – ortasında	Ara renkler: turuncu, yeşil, mor
İleri - geri	Renk tonları: Açık- koyu
Tatlı	Siyah
Tuzlu	Beyaz
Acı	Kenar –köşe
Ekşi	Düz-eğri
Sıcak - soğuk – ılık	Daire
Sert – yumuşak	Çember
Taze – bayat	Üçgen
Kaygan	Kare
Kokulu – kokusuz	Dikdörtgen
Sesli – sessiz	1-20 arası sayılar
Eski – yeni	Düzenli -dağınık
Yaşlı - genç	

Kavram listesini incelediğimizde tabloda eş ve zıt anlamlı kelimeler ile şekil, renk ve sayı kavramlarının yer aldığı görülmektedir. Ayrıca yaş dönemleri gereği çevresinde görebileceği ya da çeşitli resim ve materyallerle somutlaştırabileceği kavramlar da yer almaktadır. Somutlaştırılması zor soyut kavramlar ise yer almamaktadır. Bu

kavramlar çocukların seviyelerine ve yaş gelişim özelliklerine uygun olarak verilmektedir.

2.1.5 Kelime ve Kelime Öğrenme Basamakları

Kelimeler, yaşadıkları dilde çeşitli kavramları karşılayan ve insanların birbirlerini anlamalarını sağlayan olgulardır. Atabay, Özel ve Kutluk (2003) sözcükler için “*İnsanlar arasında bir uyuşma ve anlaşma ürünüdür*” demiştir.

Kelimeler, dilin temelini oluşturması özelliği ile önem kazanırlar ve çeşitli düzeylerden geçerler. “Dilin yapı taşı sözcüklerdir fakat her sözcük fonem adı verilen dilin ilkel seslerinden oluşur. Her çocuk önce bu sesleri çıkarmayı öğrenir. Her dil, fonem kombinasyonlarına hükmeden bazı kurallara sahiptir” (Yavuzer 1999:46).

İnsanların kendilerini ifade edebilmeleri için, insanları ve okuduğu bir yazıyı anlayabilmeleri için sahip oldukları kelime bilgisinin önemi çok büyüktür. İnsanların belli düzeyde bir kelime bilgisine sahip olabilmeleri için de çeşitli dönemlerden geçmeleri gerekmektedir. Kelime bilgisinin gelişimi üç dönemde gerçekleşmektedir: Bunlar Alfabe Öncesi Dönem, Alfabe Dönemi ve Alfabe Pekiştirme Dönemi olarak adlandırılır.

Alfabe öncesi dönemde görsel özellikler kelimenin anlamıyla ilişkilendirilirler. Bu aşamanın temel özellikleri şunlardır:

- a. Çok bilinen birkaç kelime okunabilir.
- b. Kelime uzunluğu, şekli vb. ipuçları kelimeyi hatırlamak için kullanılabilir.
- c. Bu dönem öğrenilecek kelimeyle defalarca karşılaşmayı gerektirebilir.
- d. Bu dönemde yapılan yanlışlar genelde anlamlıdır çünkü çocuk ses ve harf ipuçlarından ziyade anlamla ilgili ipuçları üzerinde durur. Örneğin “jet” kelimesi yerine “uçak” diyebilir.
- e. Zayıf okuyucular bu dönemde uzun süre kalırlar ve resimsel ipuçlarına daha fazla ihtiyaç hissederler” (Akyol 2005: 158).

Alfabe döneminde çocuklar harflerle ses ilişkisini ve harflerin birbirinden farklılığını öğrenmeye çalışır. Bu aşamanın özellikleri ise şunlardır:

- a. Bilinmeyen kelimelerin okunmasında harf ses ilişkisi kullanılır.
- b. Kelimeler ses bazında analiz edilebilir. Örneğin, k-o-l.
- c. Kelimenin bilinen hecesini önce okuma eğilimi görülebilir. Örneğin, “Kemal” kelimesini öğrenmiş ise ve “Hilâl” kelimesini öğrenmeye çalışıyorsa kelimeyi “al-hil” diye okuyabilir.

d. Kelimeleri daha kolay öğrenebilirler. Çünkü harf ses ilişkisi hatırlamaya daha fazla katkı sağlar.

e. Başlangıçta seslendirmeye fazla güvenildiğinden şekilsel olarak orijinal kelimeye benzeyen ancak anlam olarak tamamen farklı kelimeler üretilebilir. Fakat zamanla ses bilgisi ile metin ortamının sağladığı okuma ipuçlarını birleştiren çocuk daha az yanlış yapacaktır” (Akyol 2005: 159).

Alfabe pekiştirme döneminde artık çocuk daha önceki dönemlerdeki bilgi ve becerilerinin yanında yeni öğrendiklerini de kullanır. Bu aşamanın temel özellikleri şunlardır:

“a. Kelimeleri seslendirirken harfler yerine heceleri rahatlıkla kullanabilirler.

b. Kelimelerde yan yana gelen ünlü ve ünsüzleri kelimenin telâffuzunu bozmadan okuyabilirler.

c. Hecelemede gramer bilgisini kullanabilirler” (Akyol 2005: 159).

Çocuklar, nesnelere kelimeler arasındaki ilişkiyi görerek sağlayabildiklerinden çevresindeki nesnelere ve kişilerin isimlerini daha çabuk öğrenmektedirler. “Çocuk tarafından ilk kullanılan sözcükler isimlerdir. Bunlar ilk önce tek heceli olur, sonra iki, üç heceye çıkar. Sözcükler çocuğun çevresindeki nesne ve kişiler için kullanılır. İsimler yeterince öğrenildikten sonra sıra fiillere gelir. Bunlar genellikle al, ver, tut gibi yalın fiillerdir. Sıfat ve zarflar çocuğun sözcük dağarcığına 1,5 yaşından sonra girer, ön takı ve zamirler ise dağarcığa en son katılırlar. En son kullanılan sıfatlar <<iyi, kötü güzel, yaramaz sıcak ve soğuk>>'tur. Zarflar ise burada ve <<nerede>>'dir. Çocuğun en zor kavrayabildiği << ben, benim, bana ve ben>> zamirlerinin yerinde kullanılmasıdır (Yavuzer 1999: 95)”.

Baykoç - Dönmez ve Arı (1992) ise çalışmalarında “Türk çocuklarının öğrendiği ilk on kelime nitelik yönünden incelendiğinde, aile ile ilgili (baba, dede) sözcük oranı ilk sırada yer almaktadır. Bunu sırasıyla, hareket bildiren sözcükler (ver, al, aç, vb..) sosyal iletişimle ilgili sözcükler ve ünlem, yiyeceklerle ilgili sözcükler nesne isimleri ve hayvan isimlerinin izlediği görülmektedir” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Görülüyor ki çocuğun yaşamı içerisinde yanında yer alan kişiler ve sosyal iletişimi sağlayacak basit sözcükler onun ilk kelimeleri olmaktadır.

Çocuğun ilköğretim çağına gelinceye kadar, kelime öğrenme aşamasında sahip olacağı kelimelerin sayısı ve niteliği ailenin sahip olduğu olanaklarla ilgilidir.

“Yapılan araştırmalar okul öncesinde öğrenilen kelime sayısının okul yaşamında etkili

olduğunu ortaya çıkarmıştır. Betty Hart ve Todd Risley okul öncesi dönemde, çocukların duydukları kelimelerin sayısını, ailelerin eğitim düzeylerine göre farklılaşma durumunu ve okul başarısını saptamak amacıyla, üç-yedi yaş arası üç farklı öğrenim düzeyindeki aileleri ve çocuklarını, iki buçuk yıl boyunca gözlemişlerdir. Araştırma sürecinde çocukların duydukları bütün kelimeleri kaydetmişlerdir. Bir yıl boyunca çocukların duydukları kelime sayıları;

- Öğrenim düzeyi yüksek ailelerde 11,2 milyon kelime
- Öğrenim düzeyi orta ailelerde 6,5 milyon kelime
- Öğrenim düzeyi yüksek ailelerde 3,2 milyon kelime olarak belirlenmiştir ” (Güneş 2007:193).

Bu süreç sonunda çocukların yaşlara göre edilgin kelime dağarcıklarını ve dağarcıkların artışlarını şu şekilde tablolaştırabiliriz.

Tablo 2. Yaşlara Göre Edilgin Kelime Dağarcıkları ve Artışları

Yaşlar	Okul Dönemi	Kelime Sayısı	Artış
12 aylık 1 yaş	Bebek	3	2
16 Aylık 1,5 yaş	Bebek	22	3
24 aylık 2 yaş	Kreş	272	250
36 aylık 3 yaş	Anaokulu	896	624
48 aylık 4 yaş	Anaokulu	1540	644
60 aylık 5 yaş	Anasınıfı	2072	532
72 aylık 6 yaş	Anasınıfı	2562	490
7 yaş	İlköğretim 1	-	-
8 yaş	İlköğretim 2	-	-
9 yaş	İlköğretim 3	7425	-
10 yaş	İlköğretim 4	10395	2970

Tablo 2'nin devamı

Yaşlar	Okul Dönemi	Kelime Sayısı	Artış
11 yaş	İlköğretim 5	12960	2065
12 yaş	İlköğretim 6	13965	1505
13 yaş	İlköğretim 7	14910	945
14 yaş	İlköğretim 8	16800	1860

Kaynak (Pars ve diğerleri, 1970)

Tabloya göre çocuklar okul öncesi dönemin her yılında kelime hazinesini artırmaktadır. Bu dönem içerisinde aile kadar eğitim kurumlarının etkisi de bulunmaktadır. Kelime hazinesinde sağlanabilecek bu artış onun tüm yaşamını da etkileyecektir.

2.1.6 Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dil Gelişimi ve Söz Varlığının Gelişimine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Okul öncesi eğitiminin amaçlarında “Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir” ilkesi bulunmaktadır (MEB 2006: 10). Bu amaç doğrultusunda okul öncesi eğitim programları, çocukların dilinin gelişimi ve anadilini doğru ve kurallarına uygun konuşmaları için gereken önemi vermiştir. Böylelikle okul öncesi eğitim kurumlarında dil ve söz varlığını geliştirmeye yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmalarda çocukların dili doğru kullanmalarına ve dilin söz varlığını keşfetmelerine yönelik etkinlikler yapılmakta ve çocukların dinleme ve konuşma becerileri geliştirilmektedir.

Eğitim programlarında dil alanına yönelik amaç ve kazanımlar, çeşitli etkinliklerle gerçekleştirilmektedir. Zaman, miktar ve sayı kavramları matematiksel çalışmalarla sağlanırken, fen ve doğa etkinlikleri sayesinde de miktar, sayı, yer ve tat kavramları resim çalışmaları aracılığıyla da renk kavramları verilmektedir. Müzik ve ritim çalışmaları ve okuma - yazmaya hazırlık çalışmalarında her türlü kavramı içeren etkinlikler yer almaktadır. Hareket - oyun ve drama etkinliklerinde ise çeşitli kavramları içeren oyunlar oynanarak pekiştirmeler sağlanmaktadır. Dil alanına

yönelik çalışmaların büyük bir bölümü Türkçe dil etkinlikleri ile gerçekleştirilmektedir. Şiir, bilmece, tekerleme, parmak oyunu ve hikâye ve masal anlatımları yapılarak çocukların dil ve kelime gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Bu etkinlik saati şu bölümlerden oluşmaktadır.

- Hikâye Öncesi: Bilmece, parmak oyunu ve tekerlemelerle okunacak hikâyeye hazırlık sağlanır. Masal ya da hikâye kitabı ile ilgili ipuçları verilir. Kitap öncesi konuşmalar yapılır. (Kitabın konusu hakkında tahmin yürütme yapılır ve kitabın kapağında yer alan resimler hakkında konuşmalar yapılır.)
- Hikâye: Çocukların ilgi yaş ve seviyelerine uygun masallar çeşitli yollarla (bilgisayar ortamından, tepegöz yardımıyla, pazen tahtadan, hikâye kartlarından ya da kitaptan) okunur ya da anlatılır.
- Hikâye Sonrası Yapılan Çalışmalar: Bu bölüm okunan masal ya da hikâye hakkında soru – cevap çalışmaları, hikâye ya da masalı özetleme, hikaye tamamlama, hikaye ya da masalı dramatize etme, anlatılan hikayenin resmini ve şarkısını oluşturma ya da sözel ürün oluşturulabilecek herhangi bir ürünü oluşturma gibi etkinlikleri kapsamaktadır.

Senem ve Genç (2001) çocukların dil becerilerinin gelişimi için yapılabilecek etkinlikler için şunları önermiştir.

- Çocukları dinleme
- Çocuklara hakkında konuşmaları için materyaller verme
- İkili ya da daha büyük gruplarda kendileri ile ilgili konuşmayı teşvik etme
- Başkalarını dinlemeleri için fırsatlar sağlama
- Açıklamaları anlamalarına yardım etme

Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan çalışmalar kurumda yer alan çocukların yaş seviyeleri, gelişim özellikleri, ilgileri ve çevre şartları dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Aşağıdaki tabloda yaşlara göre gelişim alanları ve etkinliklere yer verilmiştir.

Tablo 3. Yaşlara Göre Gelişim Alanları ve Etkinlikler

ETKİNLİKLER	GELİŞİM ALANLARI	3-4 YAŞ	4-5YAŞ	5-6 YAŞ
Türkçe Dil Etkinlikleri Öykü hikâye-masal	Dil gelişimi Bilişsel gelişim	Beş dakikayı geçmeyecek uzunluktaki hikâyeyi dinleyebilir. Anlamlı olmayan hikâye oluşturabilir.	On beş dakikaya kadar olan hikâyeleri dinleyebilir. Hikâye ile ilgili karakterleri ayırt edebilir. Konu ile ilgili sorulara cevap verebilir. Anlamlı hikâyeler oluşturabilir.	Uzun hikâyeleri bölümler halinde dinleyebilir. Konu ya da resim verildiğinde giriş-gelişme-sonuç sıralamasına uygun anlamlı hikâyeler oluşturarak anlatabilir.
Parmak oyunu, şiir, bilmece, tekerleme	Dil, Bilişsel, motor gelişimi (Küçük kas)	3-4 dizelik şiir ve tekerlemeleri tekrarlarla öğrenebilir. Basit parmak oyunlarını öğretmen eşliğinde tekrarlayabilir.	Kısa şiir ve tekerlemeleri tekrarlarla öğrenebilir. Verilen ipuçlarını değerlendirerek bilmece çözebilir. Öğrendiği parmak oyununu tek başına tekrarlayabilir.	Konulu şiir öğrenir. ve istendiğinde tekrarlayabilir. Uzun tekerlemeleri öğrenerek tekrarlayabilir. Konu ile ilgili bilmece oluşturabilir.
Kavram Çalışmaları Test sayfaları (somut ve soyut kavramlar)	Bilişsel, Dil motor gelişimi	Üç ana rengi isimlendirir ve tanıyabilir. Üçgen, daire, dörtgeni isimlendirerek tanıtabilir. 1'den 5'e kadar sayıları tanıyarak isimlendirir. Düz çizgi çalışması yapabilir.	Ana ve ara renkleri bilebilir. Sayıları 10'a kadar tanıyabilir. 5'e kadar yazabilir. Sayı –nesne eşleştirerek şekilleri tanıyabilir. Zıt kavramları tanıyarak adlandırabilir. Yönergeye uygun test sayfalarında çalışabilir.	20'ye kadar sayıları tanıyabilir. 10'a kadar sayıları yazabilir. Yatay dik, çapraz çizgiyle çizebilir. Şekilleri tanıyarak eşleştirebilir. Yönergeye uygun test sayfalarında çalışabilir.
Soyut kavram çalışmaları	Bilişsel, dil, motor gelişimi, sosyal-duygusal gelişimi	Kendi duygularını ve başkalarının duygusal tepkilerini anlayabilir.	Kendisi ve çevresindeki insanların duygularını anlayarak isimlendirir. Duygularına uygun davranışlar sergiler ve karşılaştığı problemlerle durumlarda çözüm yolları önerebilir.	Dün,bugün,yarın, gece gündüz gibi kavramları anlamlı ve doğru olarak kullanabilir.Üzüntü içinde olan arkadaşına sempati gösterip yardım edebilir.
Drama	Bilişsel dil, motor,(büyük kas),sosyal-duygusal gelişim	Konu ile drama çalışmalarına katılabilir.	Konu ile drama çalışmalarına uygun materyal kullanarak katılabilir.	Konu verildiğinde drama çalışması kurgulayabilir. Rol dağılımı yaparak gerçekleştirebilir

Kaynak: (MEGEP 2010:44,46)

Tüm bu etkinliklerle Okul Öncesi Eğitim Programında bulunan şu amaç ve kazanımlara ulaşılmaya çalışılmaktadır.

DİL ALANI

Amaç 1: Sesleri ayırt etme

Kazanımlar

1. Sesin kaynağını söyler.
2. Sesin geldiği yönü belirler.
3. Sesin özelliğini söyler.
4. Verilen sese benzer sesler çıkarırlar.

Amaç 2: Konuşurken sesini doğru kullanabilme

Kazanımlar

1. Nefesini doğru kullanır.
2. Kelimeleri doğru telaffuz eder.
3. Konuşurken sesinin tonunu işitilebilir biçimde ayarlar.
4. Konuşurken sesinin hızını ayarlar.

Amaç 3: Türkçeyi doğru kullanabilme

Kazanımlar

1. Konuşmalarında söz dizimi kurallarını doğru olarak kullanır.
2. Konuşmalarında temel dilbilgisi kurallarına uygun konuşur.

Amaç 4: Kendini sözel olarak ifade edebilme

Kazanımlar

1. Dinlerken / konuşurken göz teması kurar.
2. Sohbeta katılır.
3. Belli bir konuda konuşmayı başlatır.
4. Belli bir konuda konuşmayı sürdürür.
5. Söz almak için sırasını bekler.
6. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.
7. Duygu, düşünce ve hayallerini yaratıcı yollarla açıklar.
8. Üstlendiği role uygun konuşur.

Amaç 5: Dinlediklerini çeşitli yollarla ifade edebilme

Kazanımlar

1. Dinlediklerini başkalarına anlatır.
2. Dinlediklerine ilişkin sorular sorar.
3. Dinlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.
4. Dinlediklerini özetler.
5. Dinlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü vb. yollarla sergiler.

Amaç 6: Sözcük dağarcığını geliştirebilme

Kazanımlar

1. Dinlediklerinde yeni olan sözcüleri fark eder.
2. Yeni sözcüklerin anlamlarını sorar.
3. Verilen sözcüğün anlamını açıklar.
4. Yeni öğrendiği sözcükleri anlamlarına uygun olarak kullanır.
5. Zıt anlamlı sözcüklere örnek verir.

Amaç 7: Ses bilgisinin farkında olma

Kazanımlar

1. Sözcüklerin başlangıç seslerini söyler.
2. Aynı sesle başlayan sözcükler söyler.
3. Kafiyeli sözcükler söyler.

Amaç 8: Görsel materyalleri okuyabilme

Kazanımlar

1. Görsel materyalleri inceler.
2. Görsel materyallerle ilgili sorular sorar.
3. Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.
4. Görsel materyalleri açıklar.
5. Görsel materyalleri kullanarak olay, öykü gibi kompozisyonlar oluşturur.
6. Görsel materyalleri özenle kullanır (Morpa 2007:40).

Bu amaçlarla çocukların dil potansiyellerinin en üst düzeye çıkarılması, çocukların sahip oldukları dilin özelliklerini kavrayarak dili doğru konuşabilmeleri ve yaş seviyelerine uygun söz dağarcığına ulaşmaları hedeflenmektedir.

2.1.7 Masallar

2.1.7.1 Masalların tanımı ve özellikleri

Masallar, özellikle çocukluk döneminde ilgi çeken, yetişkinlerin de zevkle okudukları edebiyat ürünleridir. Her yaşa hitap eden bu edebiyat ürünü, bilim adamları ve yazarlarımız tarafından farklı şekillerde ifade edilmiştir. Bu tanımlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz.

“Masal, olağanüstü biçimde, bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen kişiler ve varlıklarla ilgili olayların çarpıcı şekilde anlatılmasıdır” (Kuş 1992:4). Bu tanımla yer, zaman ve kişilerin belirsiz olduğu belirtilerek, anlatımın etkileyciliğinden bahsedilmektedir. Olağanüstü biçimde anlatımla ise masalarda yer alan sınırsız hayal gücüne ait unsurlar (cinler, periler... vb) ifade edilmektedir.

P. Naili Boratav (1995: 75) masalı, nesirle söylenmiş, dini inanışlardan bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz, anlattıklarına inandırma iddiası olmayan kısa bir anlatı şeklinde tanımlamaktadır. Yine bu tanımda masalarda hayal ürünü unsurların yer aldığı, gerçek olmayan olayların gerçekleştiği belirtilmektedir.

Prof. Saim Sakaoglu (1999: 2) ise masalı şu şekilde tanımlamaktadır: “Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür.” Bu tanımda masalın içerdiği kahraman ve olay örgüsü hayal ürünü olsa da dinleyicilerine inandırıcılığın bahsedilmektedir.

“Masallar, hayal dünyasının bütün alıcı renkleri, ilginç olayları, insana ilk bakışta basit ve çocuksu gelen anlatımları ile insan bütünü anlatırlar. Masalları sembollerden ve hayal atmosferlerinden ayıkladığımızda hayatın gerçeği ile karşılaşırız. Yaşanan gerçekliği bilmece gibi sunan masallar her yaşta insanın hayat felsefesini bulabileceği edebiyat yüklü eserlerdir” (Şirin 2007: 81). Bu tanımda masalların her yaş kesimine hitap eden bir felsefeyi barındırdığı belirtilerek, basit anlatımları ve hayal mahsulü ürünleriyle masalın aslında insanı anlattığı aktarılmaktadır.

“Masal, fantastik arzuların bilinçaltında yarattığı özlenen dünyadır” (Makas 2000: 19). Burada da masallar, insanların bilinçaltında özledikleri yaşama ait hayallerin gerçekleştiği dünya olarak anlatılmaktadır.

Şimşek (2001: 3)'te masalı, genellikle özel kişiler tarafından, kendine mahsus (olağanüstü) zaman, mekân ve şahıs kadrosu içerisinde, yaşanan hayat ile hayal edilen hayatın sistemli bir şekilde ifade edildiği; klişe sözlerle başlayıp, yine klişe sözlerle biten hayal mahsulü sözlü anlatım türü şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımla da masalların kendine özgü hayal gücüne ait unsurlarla yaşanan hayatı anlattığı ifade edilmektedir.

Tüm bu tanımları kısaca özetlersek; masallar, her yaştaki bireye hitap edebilen, kahramanları insan, hayvan ve olağanüstü varlıklar olabilen, sınırsız hayal gücü ürünü, hayal gücüne ait semboller çıkarıldığında ise aslında insan gerçekliğini anlatan, belli bir felsefesi olan ve etkileyici anlatımı içeren edebiyat yüklü eserlerdir.

Masallar bir edebiyat ürünü olarak bir takım genel özellikler taşımaktadır.

- Masalların en önemli özellikleri arasında anonim olmaları gelmektedir. Kimin tarafından yazıldıkları bilinmemektedir.
- Masalarda kişi, yer ve zaman belli değildir. Masal “evvel zaman içinde ” “çok uzak diyarlarda” vb. ifadeler ile başlar. Kişiler zamandan bağımsız olarak değerlendirilirler.
- Masalın başında ve ortasında kalıp ifadeler ve tekerlemeler bulunur. Bunlar dinleyiciyi masala hazırlayarak dikkat çekme görevi üstlenirler.
- Masalarda karşıtlıkların mücadelesi anlatılır. “İyilik ve kötülüğün, güzellik ile çirkinliğin, zenginlik ile yoksulluğun, bir başka deyişle olumlu ile olumsuzun mücadelesi anlatılır. Bazı istisnalar dışında masallar, mutlu sonla; iyilerin, güzellerin, akıllıların kazanması ile biter. Masalarda talihsizlik ve aksilikler gerçek hayattan farklı olarak bir kerede veya birbirine bağlı olarak arka arkaya çıkar. Bunlar çözümlendikten sonra yeni sıkıntılar söz konusu olmaz, iktidarı, başarıyı ve mutluluğu sembolize eden taç ve evlilik bir daha zarar görmez” (Günay, 1992:326).
- Masalların dili doğal ve sadedir. Halk tarafından oluşturulmuş masalarda yöresel ağızlar ve şiveler bulunmaktadır.
- Masallar genellikle düz yazı şeklindedir.
- Masalarda hayali unsurlar yer alır ve masal kahramanlarında olağanüstü özellikler bulunur. “Masalarda kahraman olarak; insanlar, hayvanlar ve bazı hayalî yaratıkları görürüz. Bu yaratıklar insan kahramanın yardımcısı olarak hep ikinci derecede rol alırlar. Masalarda yaşayan at, balık, kuş gibi hayvanlar da olağan dışı nitelikler taşırlar” (Yaldız 2006: 14).

- “Masalarda yer alan tipler bazı karakteristik özellikleri temsil ederler. Örneğin Keloğlan akıllılığı ve kurnazlığı; Köse ikiyüzlülüğü; üvey anne kötülüğü; üvey kız kardeş kıskançlığı; küçük kardeş de akıllılığı, doğruluğu ve sadakati sembolize eder” (Şimşek 2001: 5-6).
- Masallar toplumların kültürü, yaşayışı ve tarihi olayları hakkında bilgi verirler. Bu bilgiler nesilden nesile aktararak toplumların milli birlik ve beraberliğine katkıda bulunurlar.

2.1.7.2 Masalların bölümleri

Masallar, genel olarak üç bölümden oluşmaktadır:

1. Tekerleme bölümü.
2. Asıl masal bölümü.
3. Son bölüm.

Masallar, genellikle uzun bir tekerleme ile başlar. Bu bölüme döşeme de denilmektedir. Bu tekerlemeler masalda anlatılan olaydan bağımsızdır ve sözcük oyunlarından meydana gelmektedir. Masalın hazırlık aşamasını oluşturan bu tekerlemeler benzetme ve çeşitli öğelerle dinleyicileri heyecanlandırarak onların ilgisini masal üzerinde toplamaya yardımcı olur. Tekerleme sayesinde dinleyicide masala karşı ilgi ve merak uyandırılarak ortam (zaman ve mekân açısından) ve karakterler tanımlanır. “Tekerlemeler, bütünüyle kelime oyunlarından, birbiriyle pek ilgisi olmayan ama dinleyicinin ilgisini masala çekmek için bir araya getirilmiş sözlerden meydana gelir” (Yardımcı 1996: 17).

Masalarda üç çeşit tekerleme vardır:

1. Giriş tekerlemeleri.
2. Masal içi tekerlemeleri.
3. Masal sonu tekerlemeleri.

Masal başı tekerlemeleri giriş tekerlemeleridir. Dinleyiciyi masala alıştırmaya amacıyla kullanılırlar.

“Masal başı tekerlemeleri masalıcının ve dinleyicinin isteklerine -ama asıl masalıcının ustalığına –göre uzun veya kısa şekilleriyle masal başlamadan söylenir. Tekerleme, günlük hayatımızın ölçülerine sığmayan, olmayacak işleri olağan sayan bir masal dünyasına ayak basacak dinleyiciyi gerçek üstü ve gerçek dışı havaya alıştırmak için bir giriştir. Masalçı bununla, daha baştan masalı tarif edecek, onun niteliğini, amacını belirtecektir. Asıl masalın

metninde rastlanacak olanları çok geride bırakan şaşırtıcı hayal oyunları ile yalanın perdesi arkasından gerçeği görmeye, tekerleme bir davet gibidir. Masalcı yer yer yaptıklarının bir oyun olduğunu açıkça söyler de “sineğe vurduğum palanı dinlettim mi sana bu koca yalanı,” “yalan bu yalan; fili yuttu bir yılan: bu da mı yalan?”, “...gerçeğe çevirelim bu düzdüğüm yalanı”, “hikayedir bunun adı, söylemekle çıkar tadı” gibi sözler bu maksadı belli eder” (Boratav 1958:33).

Giriş tekerlemelerine şu örneği verebiliriz:

“Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde... Eşek dellâl iken, deve berber iken... Bir varmış, bir yokmuş Allah’ın kulu darıdan çokmuş... Çok demesi günahmış. Var varanın, sür sürenin... Destursuz bağa girenin sopa yemesi çokmuş. Zamanında, ben üç yüz bir yaşında iken iki arkadaşım vardı: biri kör, biri çıplak. Çakmaksız, namlısız, kundaksız tüfekte bitmedik çalı dibinde doğmadık tavşan avına gittik. Çıktık tepenin başına, seyrettik toprağına taşına. Gördük bir göl, ördekler yüzüyor. Çakmaksız, namlısız, kundaksız tüfekte ‘gel ha!’ eyledik. Ördekler zombala devrildi. Kör aradı buldu, çıplak koynuna koydu. Sapsız, namlısız, ceciksiz pıçakla kanırdık, boğazladık. Ördekleri pişirip yemek için bir kazan aradık. Bir cadı karısı rasgeldi: lildirim likli, burnu ilikli, kazan başlı, kurbağa dişli, ölü kurbağa gözlü, dağarcık yüzlü, küp karınlı, patlıcan burunlu, şipirdiğini takıştırmış, könceciğini çekiştirmiş, pabucundan boşanan kıvraklar, hani ya o bizim çakmaksız, namlısız, kundaksız tüfeğin saçması mı? Vızıldayıp geliyor” (Boratav 1969: 17).

Asıl masal bölümü, masalın ana kısmıdır. Masaldaki olaylar burada gelişir. Kahramanların, ayrıntıların ve problemlerin anlatıldığı bölüm olup masalın en uzun kısmıdır. Burada masal içi tekerlemeler ile “*Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş, bir de arkasına dönüp bakmış ki, bir arpa boyu yol gitmiş*”, masalın asıl bölümüne geçilir. Bu tekerlemeler ile olaylar arasında bağlantı sağlanır. “Tekerlemenin ardından “Evvel zaman içinde”, “Bir zamanlar”, “Günün birinde” gibi soyut bir zaman tasviriyle bu bölüme başlanır. Masal boyunca iyiler ve kötüler sürekli karşı karşıya gelir. Her iki tarafta da yardımcı unsurlar yer alır. Bazı unsurlar iyiyi hedefe yaklaştırırken, bazıları da engellemeye çalışır. Sonunda iyileri temsil eden kahraman üstünlük gösterir ve ödüllendirilir; iyinin karşısında yer alanlar ise yenilir ya da cezalandırılır.

Masalın üçüncü bölümü olan sonuç kısmında ise problem artık çözülmektedir. Dağınık bir şekilde verilen olaylar toparlanmaktadır. Bu bölüm de masal sonu tekerleme ile bitirmektedir. Masalcı anlattığı masala kendini de eklerken bazen de

dinleyenleri masal içine katabilmektedir. “Gökten üç elma düşmüş: Birisi masal kahramanlarının başına, birisi anlatanın başına, birisi de dinleyenlerin başına.”

Örneğin: “Onlar ermiş muradına, darısı buradakilerin başına veya gökten üç elma düşmüş görenler başına, birisi bu masalı düzüp konuşana, birisi oturup dinleyene, birisini de okudum üfledim ,..... ‘nin ruhuna bağışladım” (Güney 1948: 175).

2.1.7.3 Masalların çeşitleri

Masallar çeşitleri bakımından üç grupta toplanmaktadır. Bunlar;

- ✓ Halk Masalları,
- ✓ Hayvan Masalları,
- ✓ Edebi Masallardır.

Halk Masalları, Hayali Masallar ve Gerçekçi Masallar olarak iki farklı türdedir. Hayali masallarda gerçeğe uygun olmayan hayal ürünü olaylar yer almaktadır. Gerçekçi masallar ise yaşanan hayata uygun kişi ve olayları konu alan masallardır. “Gerçekçi masalların en başta geleni padişah masallarıdır. Keloğlan masalları da bunlardandır. Dünyada mutluluklardan yoksun kişilerin alınyazılarını yenme çabasını Keloğlan üzerine almıştır. Masalda Keloğlan’ın en belirgin işi kötülükle, güçlüklerle savaşmak ve sonunda en umulmayacak başarılarla ulaşmaktır” (Güleç 1988:72).

Hayvan masalları ise mesajların hayvan karakterler aracılığıyla verildiği masallardır. “Çoklukla hayvanlar kendilerine özgü niteliklerini yitirmiş, kılık değiştirerek insan değerini almışlardır. Hayvan masalları tıpkı fıkralar gibi, bir düşüncüyü güçlendirmek, örnek vermek, ibret dersi vermek... vb. amaçlarla gerekli hallerde yeri gelmişken anlatılır” (Güleç 1988:70).

Hayvan masalları içerdiği konularıyla yalın anlatımları ve olay örgülerinin karmaşık olmayışıyla okul öncesi çocukları tarafından çok sevilmektedir. Bu masallarla çocukların doğa ve hayvan hakkında bilgileri de gelişmektedir.

Edebi masallar, yazılı kültür ürünleridir. Kimi yazarlar ve edebiyatçılar çocuklar için masal yazmayı denemişlerdir. Yazılan masallarda amaç hitap ettiği çocuk okuruna veya dinleyicilerine güzel duygular iletebilmek, onlara iyi alışkanlıklar kazandırırken kavram dünyasını da geliştirebilmektir.

2.1.7.4 Masalların okul öncesi dönem çocukları için önemi

Masallar, çocuklara okul öncesi dönemde kitaba karşı duyarlılık kazandıran ve çocukların ileride kazanacakları okuma becerisine temel oluşturan bir edebiyat

ürünüdür. Masalların eğlendirirken eğitmek ve tarihe kaynaklık etmek gibi amaçları vardır. Masalların çocuklar ve yetişkinler tarafından sevilmesinin nedeni de bu amaçlara hizmet etmesidir. Her kesimden insanın okuduğu ve dinlediği bu ürünü önemli yapan birçok husus vardır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

- İlk olarak masallar, hayatın ilk yıllarında çocuklara temel dil becerilerini kazandırır. “Okul öncesi dönemde masallar aracılığıyla çocuğa, dinleme-anlama ve konuşma-anlatma becerileri edindirilir; olayları ve çevreyi algılaması ve kendini ifade etmesi için çocuğun kelime hazinesi geliştirilir. Okul çağına gelince de çocuk, doğal olarak kitaba sevgiyle bakmayı ve ona yaklaşmayı öğrenir; okuma-anlama zevk ve alışkanlığını kolayca edinir; çocukta çevresinde olup bitenleri, kendi duygu, hayal ve düşüncelerini yazılı olarak anlatma alışkanlık ve isteği uyanır ” (Karatay 2007: 472).
- Masallar dilin zenginliklerini taşıyarak anadilini öğreten ve sevdiren özellikleri ile önem taşımaktadır. “Bir insana anadilini; anlatımı, ikilemeler, benzetmeler, uyaklar, deyimler, atasözleri vb. gibi konuşma dilinin bütün incelikleriyle zenginleştirilmiş masallardan daha iyi, sözlü veya yazılı hangi edebiyat ürünü öğretebilir ki” (Yavuz 2002: 153). Özellikle hayvan masalları kavramlar açısından oldukça zengindir. Doğa ve hayvanlara özgü kavramlar, ikilemeler, deyimler, benzetmeler ve eş ve zıt anlamlı kavramlar bu masalarda çok sık kullanılmaktadır. Bu nedenle hayvan masalları anadili eğitiminde önemli bir görev üstlenmektedir. Anadiline katkıları olan masallar çocukların kelime hazinelerinin gelişmesine de yardımcı bulunmaktadır. “Bu dönemde anlatılan masallar çocuğun konuşmasını ve konuşurken kullanacağı kelimeleri belirler. Kelime dağarcığını zenginleştirir. Masal dinleyen çocuk belki farkına varmadan Türkçede cümle kuruluşunu kavrar. Kısacası Türkçenin kurallarını sezer. Bu kurallar çerçevesinde konuştuğu karşı tarafa iletmek istediği mesajı daha kolay iletir. Bütün bunların neticesinde dilini özenle kullanacak, sevecek ve ona sahip çıkacak bireyler yetişecektir” (Mert 2012: 7).
- Masallar toplumu eğiten bir unsur olarak önem taşımaktadır. “Çocuğu kültürleme ve eğitme süreci; aile, sokak gibi yakın ve doğal çevrede daha çok eğlendirme ve hoşça vakit geçirme amacıyla başlar, okul sıralarında sistemli ve planlı bir şekilde devam eder. Bu süreçte masalın, ulusal ve evrensel değerlerin aktarılması ve benimsetilmesinde, çocuğun hayal dünyasının geliştirilmesinde, soyut kavramları algılama yeteneğiyle dili kullanma (cümle kurma, betimleme, anlatım, vb.) becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir yeri vardır. Çocuğun, içinde

yaşadığı toplumun ahlaki ile insani değerlerini eğlenerek ve hoşça vakit geçirerek öğrenmesinde özellikle masalların önemli bir görev üstlendiği söylenebilir” (Karatay 2007: 47). Masalların diğer bir toplumsal boyutu da insanların problemlerini, problemlerinin çözümlerini ve hayattan beklentilerini masal kahramanlarına yüklemeleridir. Böylelikle insanlar çoğu zaman içinden çıkamadıkları problemlerin cevaplarını masalarda görerek bir çıkarımda bulunurlar. Yaman (1995) ise masalın gerçek yaşamdan izler taşıdığını belirterek görüşlerine şöyle devam etmiştir. “Masallara dikkat edildiğinde gerçek yaşama dair bütün izler görülür. Yoksulluk, dolandırıcılık, aldatma, kandırma, paylaşma, yardımlaşma, dayanışma insanların günlük hayatı içinde sıkça karşı karşıya kaldığı durumlardır. Bir bakıma masal, gelişen bireyi; değerlendiren, eleştiren ve üreten bir düşünce tarzına yönelterek onun sosyalleşmesine yardımcı olur” (Yaman 1995: 82).

- Masal çocukta edebî zevki geliştirir. Örneğin Kırgız yazar Cengiz Aytmatov’un edebiyata yönelmesinde çocukken ninesinden dinlediği masalların önemli rolü olduğu bilinmektedir.

Masalların çocuklar açısından önemini Karatay (2007) şu şekilde toparlamıştır.

“Anlama ve anlatma becerilerinin edinilmesi, özellikle dinleme ve konuşma alt dil becerilerinin gelişmesinde özellikle halk edebiyatı ürünü olan masallardan yararlanılması gerekir. Sözlü edebiyat geleneğini oluşturan unsurlardan biri olan masal; dil edinimi, millî ve evrensel kültür değerlerinin kazanılması sürecinde öğrencilere okuma, dinleme, yazma, konuşma ve hatta görsel okur-yazarlık becerilerinin kazandırılması için öğretme ve öğrenme sürecinde kullanılması gereken önemli öğretim materyalleri arasındadır. Masallar, eğitici kıymeti olan, daha açık bir ifade ile çocukların duygu, düşünce ve hayallerini sözlü veya yazılı olarak işleyen ve onların güzellik duygularını geliştiren bunu yaparken de millî bir kimlik edinmelerinin yanında millî ve evrensel değerleri farkında olmadan benimsemelerini sağlayan “Anonim Halk Edebiyatı” ürünleridir. Cehalet bilgi ile giderilir; estetikten zevk almak ise eğitimle gerçekleştirilir. Masalların, çocukları hem bilişsel hem de duyuşsal (estetik) açıdan geliştirdiği göz önüne alındığında; onların eğitsel değeri de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır” (Karatay 2007: 474).

Bireyi sosyalleştiren, eğiten, hayal gücünü, edebi ve sanatsal zevki geliştiren, anadilinin güzelliklerini, dilinin zenginliklerini tanınmasına olanak veren ve sözvarlığını geliştiren masallar, çocuklar için vazgeçilmez ürünlerdir.

2.1.7.5 Masalların dil ve anlatım özellikleri

Sözlü edebiyat ürünü olan masallar, dilden dile geçerek günümüze kadar gelmiştir. Masallar bugüne gelirken çeşitli değişimlere uğramıştır. Çağımızda masallar, sözlü olanların bir kısmı yazıya aktarılmış bir kısmı ise çeşitli yazarlar tarafından yaratılmış edebî eserler olarak baş göstermektedir.

Masalların farklı anlatılış tarzı ve dili bu eserlerin sevilme nedenlerindedir. Olayları ayrıntıya kaçmadan anlatmak bunlardan biridir. “Masalların hikâye ediliş tarzında da bir özellik vardır, asla ayrıntılara sapılmaz. Kırk yıl hatta bin yıllık zaman bir çift söz ile geçiştirilir. Çünkü masalın baş özelliklerinden biri de çabukluktur. Masalcı kahramanın bütün hayat safhalarını vermez, yalnızca çok önemli olaylar üzerinde durur. Masalcı anlattığı olayın gerçek dışı olduğunu bize sezdirmek, geçmiş bir hayal dünyasında yaşadığımızı bize hatırlatmak arzusuyla sık sık uyarmalar yapar. Masalı halk hikâyesi ve destandan ayıran ölçülerden biri bu hayale kaçışlardır” (Güleç 1988: 79–80).

Anadolu’nun farklı yörelerinde o yöreye ait masallar bulunmaktadır. Bu masallar doğduğu yörenin kültürünü ve şivesini taşırlar. “*Halkın yarattığı bir ürün olan masalarda dil, doğal olarak sadedir. Masal dili, farklı yörelerde farklı ağızları bünyesinde barındırır*” (Çetinkaya 2007: 25).

Masalarda dikkat çeken bir diğer özellik ise masallara özgü olan ve masala anlam katan zaman eklerinin olmasıdır. “*Masalın döşeme bölümünde “evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, zaman zaman idi, o zaman o zaman idi. Darı topuzum çavdar kalkanım idi...”tümceleriyile, “anlatıcı” olayların içinde birebir yaşayan, var olan konuma sokulmuştur. Bu bölümde, tümcelerin –imek eyleminin görülen geçmiş zaman kipi ve üçüncü tekil kişi ekiyle düzenlenmesi de olağanüstülüğüne karşın, anlatılanları inandırıcı kılmaktadır. Olayın anlatıldığı, iletinin saklı olduğu bölümde ise “...Çok geçmemiş, define sandığını bulmuş, çok sevinmiş” örneğinde görüldüğü gibi eylemlere eklenen öğrenilen geçmiş zaman kipleriyile de dinleyici için gizemli bir dünyanın kapısı aralanmıştır*” (Sever 2003: 146).

Zeyrek de (1990) masalarda –miş zaman ekinin kullanımına yönelik şunları söylemiştir. “*Masalarda geçen kalıp sözlerin yanı sıra –miş’in kullanımı da masal söyleminde etkili olan bir unsurdur. Bu ek, masal dünyasının gerçek dünyadan uzaklığını göstermede yardımcı olmaktadır*” (Zeyrek, 1990: 83).

Masalarda kısa ve eylem ağırlıklı cümleler sıklıkla görülmekte ve böylelikle anlatıma hareket kazandırılmaktadır. “*Masalarda dil yalın bir Türkçedir. Anlatımda*

betimlemeler oldukça az yer alır. Masalın bütününe hareketli dil hâkimdir. Böyle olunca da betimleme değil, eylem ağırlıklıdır. Genellikle sıfatlar az kullanılırken, fiiller çok kullanılır. Bu da hareketliliği sağlayan temel öğedir” (Yavuz 1997: 81,akt .Sever 2003: 143).

Masalların eğlence taşıyan dili de bulunmaktadır. “*Deve tellâl iken pire berber iken ben anamın beşiğini tıngır mungır salları iken.*” gibi ifadelerden de anlaşıldığı gibi masallarda kullanılan dil, mizahi özellikler taşımaktadır” (Çetinkaya 2007: 26).

Masallar sahip oldukları tekerlemeler, deyimler, atasözleri, ikilemeler, çeşitli kavramlar ve terimler ile dilin zengin sözcük varlığını ve inceliğini bize sunmakta ve böylelikle söyleyişe zenginlik katmaktadırlar. “*Masallarda zengin bir söz varlığı bulunmaktadır. Anonim olan bu üründe deyim, atasözü, ikileme, yenileme ve pekiştirme sözcüklerinden bolca yararlanılmaktadır. Aynı masalda bir durum için kullanılan ifadelerde bile bir zenginlik görülmektedir. Örneğin pek çok masalda sadece “yola çıkmak” yerine “yol almak, yola koyulmak, yolunu tutmak, yollara düşmek...” gibi ifadeler de kullanılmaktadır” (Çetinkaya 2007: 26).*

2.1.7.6 Çocuklar için hazırlanan masalarda olması gereken temel özellikler

Çocuklar için yazılmış iyi masal kitapları çocuğun yaş, gelişim ve dikkat düzeylerini dikkate almalıdır. Şirin (2007: 22) iyi bir çocuk kitabını amacı ve işleviyle çocuk okurun algı, ilgi ve dikkat düzeyine uygun, yalın ve içtenlikle yazılan ve hazırlanan, kendine, çevresine, hayata farklı ve yeni bakış açıları öneren, felsefesi ve edebiyat tadı olan, edebiyat, sanat ve estetik değeri yüksek, çocuk gerçekliğine ve çocuk bakışına uygun, çocuğa göre yazılmış ve resimlenmiş kitaplar olarak ifade eder.

Estetik değer kazandıran masal kitapları biçimsel olarak çocuğa hitap etmelidir. Kitabın kapağı, sayfalarının kalitesi, yazıların düzeni ve puntosu, kitabın boyutu ve ağırlığı ve kitap içerisinde yer alan resimler çocukların kitap seçerken ilgisini çekebilecek özellikler arasındadır. Buna göre;

- 1) Çocuklar için yazılacak masalarda kitabın kapağı renkli olmalıdır. Kitabın kapağı bize masal hakkında ipuçları veren resimleri içerecek şekilde düzenlenmelidir.
- 2) Kitabın sayfa kalitesi dayanıklı ve birinci kalite olmalıdır. Özellikle okul öncesi ve ilköğretimin ilk kademesindeki çocuklara yönelik kitaplar çocukların ilgisini çekebilecek şekilde kuşe kâğıda basılmalıdır.
- 3) Kitabın cildi çabuk kopmayacak ve dağılmayacak şekilde dayanıklı olmalıdır.

- 4) Kitap içerisindeki yazıların puntosu küçük yaştaki çocuklar için büyük olmalıdır.
- 5) “Kitaplarda kullanılan sözcüklerin ve satırların arası normal aralıktta olmalı, sayfa kenarlarında geniş boşluklar bırakılmalıdır” (Kantarcıoğlu 1991: 45).
- 6) Kitapların boyutu ve şekli çocukların dikkatini çekecek şekilde ayarlanmalıdır. Çocuk kitabı rahatlıkla tutabilmeli ve sayfalarını kolayca çevirebilmelidir. Okul öncesi dönem çocukları için özel olarak basılan çeşitli şekillerdeki masal kitapları ilgi çekici olmalıdır.
- 7) Masal kitaplarındaki resimler çocuklar için korkutucu öğeler içermemeli ve resim–metin ilişkisini kuracak düzeyde olmalıdır. *“Kitaplardaki resimler, çocukların beğeni ve algılama düzeyine uygun olmalı, metin iletilisine görsel zenginlik katmalı; estetik nitelikleriyle de görsel algılarını geliştirici özellikler taşımaktadır. Kahramanların fiziksel portreleri, metinde yansıtılan kişilik özelliklerine uygun biçimde çizilmeli; resimler kahramanların başat özelliklerini (şişman, zayıf, uzun saçlı, kısa saçlı sinirli uysal vb.) yaşadıkları ruhsal durumları, geçirdikleri fiziksel değişimleri çocuklara duyumsatabilmelidir”* (Sever 2003:191).

Masal kitapları içerik yönünden de işlevsel olmalıdır. Buna göre iyi bir masal kitabı;

- 1) Konularını çocuğun yakın çevresinden uzak çevresine doğru belirlemelidir.
- 2) Eğitici nitelikte olmalıdır.
- 3) Çocuğu öğrenmeye ve araştırmaya sevk etmelidir.
- 4) Çocuğun isteklerine cevap verebilmelidir. Sever (2003: 113)’e göre karın ve yağmurun yağması, güneşin doğuşu ve batışı, rüzgârın esmesi vb. doğa olayları da çocuğun ilgisini yoğunlaştırarak öğrenme isteğini arttıran konular arasındadır.
- 5) Milli, ahlaki ve evrensel değerleri kazandırıcı nitelikte olmalıdır.
- 6) Çocuğa yeni bakış açısı kazandırabilmelidir.
- 7) Çocuğun kendini kahramanla özdeşleştireceğini düşünerek seçtiği kahramanların özelliklerini iyi olarak geliştirmelidir.
- 8) Korkutucu öğe, kahraman ve konulara yer vermemelidir.
- 9) Çocuğun duygu ve düşünce dünyasını harekete geçirecek biçimde yazılmalıdır.

Masal kitaplarının hitap ettiği okul öncesi dönem çocuklarının masalı anlayabilmeleri ve yeni kelimeleri hafızalarına yerleştirebilmeleri için öncelikle masalı oluşturan

kelime ve kelime gruplarını anlamaları gerekmektedir. Ayrıca bu kelime ve kelime gruplarının aktarılma biçimi ve dili çocukların yaş gruplarına hitap etmelidir. Bu amaçlarla masalların sahip olması gereken bir takım dilsel özellikleri bulunmaktadır. Bunlar,

- Öncelikle masalların dili sade olmalı, anlatımda duruluğa ve akıcılığa dikkat edilmelidir.
- Kullanılan cümleler çok uzun olmamalıdır. “Çocuk, masalda hareket ister. Bunun için daima kısa, hareket kompozisyonu fazla olan cümlelerin kullanılması yararlı olur. Aksi halde çocuğun dikkati azalır, anlaması zorlaşır, sabrı da taşar” (Oktürk 1982:12).
- Masallarda kullanılan sözcüklerin ve deyimlerin, yaş grubuna uygun olmasına dikkat edilmelidir.
- Okul öncesi dönem çocukları, soyut olguları anlayabilecek yaş düzeyinde olmadıklarından masallar çevrelerinde görebilecekleri somut kelimelerle yazılmalıdır.
- Tekerlemelerdeki ahenkli söyleyiş, söz oyunları, kurgusundaki olağanüstülük daima çocukların ilgisini çekmelidir.
- Masallar dilin kurallarının sezdirilmesinde etkili bir araçtır. Bu yüzden çocuklara önerilen masal kitaplarında dilbilgisi bakımından yanlışların bulunmamasına dikkat edilmelidir.
- Çocuklar bazı temel soyut kavramları kullanabilmektedir; ancak bunların gerçek anlamlarını pek kavrayamazlar. Bu yüzden masallar soyut kavramları çeşitli nesne, resim ya da olaylarla somutlaştırarak çocukların bu soyut kavramları anlamalarında etkili olmalıdır.
- Çocuklar için yazılacak masal kitaplarının dili çocukların yaş, ilgi, ihtiyaç ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak ayarlanmalıdır. Masalların sahip oldukları dil ve söz varlıkları çocuğu kitaptan soğutmamalı, ilgisini canlı tutabilmeli ve onların anlayabilecekleri kelime varlığı içinde olmalıdır. “Çocukta bilmece, tekerleme söyleme, şiir okuma, masal, öykü, fıkra dinleme ve anlatma isteği uyarıldıktan sonra, çocuğun dil ve anlam evrenlerine uygun olarak yazınsal türlerin en nitelikli olanlarıyla buluşması sağlanmalıdır” (Sever 2003: 26).

Tüm bu içeriksel ve biçimsel özellikleri taşıyan masal kitapları sayesinde; okumaya karşı ilgi gösteren, sanatsal ve estetik beğenisi gelişmiş, taşıdığı eğitsel nitelikleri ile

çevresine ve kendisine saygılı, dilin güzelliklerini fark eden, kelime hazinesi zengin, dilini doğru öğrenen ve düzgün konuşabilen bireyler yetişecektir.

2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Masal kitapları hakkında farklı çalışmalar yapılmış, yayınevleri ve yazarlar tarafından yayınlanan masallar çeşitli yönlerden ele alınmıştır. Yapılan araştırmalar daha çok ilköğretim ders kitapları içindeki metinlerin söz varlığını incelemeye yöneliktir. Okul öncesi dönemdeki masalların söz varlığına yönelik çalışmalara ise sınırlı sayıda rastlanmaktadır. Bu çalışmaların sadece bir bölümünde masalların nitelik ve niceliği incelenmiştir.

Yapılan bu araştırmalardan örnekler aşağıda verilmiştir:

Şen (2004), “*Okul Öncesi Çocuklarının Dil ve Kavram Gelişimine Etkisi Yönünden Öykü ve Masal Kitaplarının İncelenmesi*” adlı çalışmasında bilişsel yapının önemli bir özelliği olan kavramların çocukta geliştirilmesi için okul öncesi öykü ve masal kitaplarında başvurulan yöntemleri incelemek, bu yöntemlerin olumlu ve olumsuz yönlerini belirleyerek tartışmak, konuyla ilgilenenlerin dikkatini çekmek ve çocuklara uygun bir kitabın nasıl olması gerektiği konusunda öneriler sunmaktadır. Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan masal ve öykü kitapları taranarak bir liste oluşturulmuş, bu listeden rastlantısal örnekleme yöntemiyle 32 yayın evine ait olmak üzere toplam 400 masal ve öykü kitabı örnekleme alınmıştır. Araştırma bulgularından; çocuklara yönelik kitapların önemli bir kısmının kavramsal öğrenmeyi geliştirici nitelikte olmadığı, resimle anlatım arasında uygunluk bulunmadığı, kitaplarda ele alınan kavramların çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun olmadığı görülmüştür.

Kitapların çocukların kavram gelişimi açısından analiz edilmesi sonucunda; okul öncesi alanında çalışanlara, ana babalara, yazar, çizer ve yayın yapan yayıncılara yol gösterecek nitelikte önemli bulgular elde edilmiştir.

Tokgöz’ün (2006) “*Okul öncesi çocuklarına yönelik kitapların dil gelişimi ve anlambilim açısından incelenmesi*” adlı çalışmasında okul öncesi dönem çocuklarından 5–6 yaş grubuna hitap eden çocuk kitaplarının dil gelişimi ve anlambilim açısından değerlendirilme yoluna gidilmiştir. Bu süreç içerisinde

çocukların dilsel gelişimlerini destekleyen çocuk kitaplarının taşıması gereken dilsel ve anlambilimsel özellikler saptanmaya çalışılmıştır. Çocukların izledikleri evrensel dil gelişim dönemleri ayrıntılı olarak verilirken farklı düşünürlerin sınıflandırmaları da belirtilmiştir. Bir diğer inceleme alanı olan anlambilimde öncelikle anlam olgusu ve teorik bilgiler sunulmuş beraberinde de kitapların birebir anlambilimsel incelemesine gidilmiştir. Bu bağlamda 5–6 yaş grubu çocuklarına yönelik farklı nitelikteki 30 kitap belirlenmiştir. Bu kitaplar genel dil gelişimi ve anlabilim yönünden incelenirken bulundurulması gereken biçimsel ve içeriksel özelliklere de değinilmiştir. Kuramsal bilgiler ışığında yapılan kitap incelemelerinin sonucunda; 5–6 yaş grubu çocuklarına kitap hazırlarken biçimsel ve içeriksel özelliklere öncelikle dikkat edildiği görülmüştür. Tüm bunların yanında dilsel gelişimi güçlendiren ve çocukları yeni anlam kazanımlarıyla anlambilimsel yönden de destekleyen, nitelikli kitapların yayınlanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Demircan (2006), “*TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi*” adlı çalışması ile TÜBİTAK [Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu] tarafından yayımlanan Çocuk Kitaplığı Dizisinde yer alan kitapların bir çocuk kitabının taşıması gereken dış yapı ve iç yapı ölçütlerini ne ölçüde taşıdığını ortaya koymayı amaç edinmiştir. Çocuk Kitaplığı Dizisinin (7-11 yaş) 36 kitabı bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Evren içerisinde 34 kitap örneklem olarak alınmıştır. Bu amaçla TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisinde yer alan 36 çocuk kitabından 34’ü araştırmacı tarafından hazırlanan ve çocuk kitaplarının iç yapı ve dış yapı ölçütlerini saptamaya yarayan beş farklı araçla incelenmiştir. İnceleme sonucunda, tasarım ve düzenleme başlığı altında otuz bir yapıt; yazar ve kitap bilgileri başlığı altında tüm yapıtlar; dil ve anlatım başlığı altında yirmi üç yapıt; konu-plan başlığı altında otuz üç yapıt; resimlendirme başlığı altında ise yirmi yapıtın yeterli ölçütleri taşıdığı bulunmuştur. Bu sonuçla araştırmada yer alan her kitabın iç ve dış yapı bakımından eksikleri olduğu ortaya çıkmıştır.

Çetinkaya (2007) “*Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri Ve Önemi*” adlı çalışmasıyla öğretmenlerin Türkçe ders kitaplarındaki masal metinlerine, masal seçiminde dikkat ettikleri özelliklere ve bu türün Türkçe öğretiminde kullanımına ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Ayrıca masallar dil, içerik ve basım/biçim özellikleri açısından da incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre “Türkçe Ders Kitaplarındaki Masal Metinleri” alt boyutundaki maddelere ilişkin

aritmetik ortalamalara göre öğretmenlerin çoğu olumlu yanıt vermişlerdir. Ders kitaplarındaki masallar, dil, içerik ve basım/biçim özellikleri açısından olumlu değerlendirilmiştir.

Atatürk Üniversitesi'nden Arıcı (2010) "*İlköğretim Üçüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Nitelik ve Nicelik Olarak Yeterliliği*" adlı çalışmasında ilköğretim okullarının üçüncü sınıflarında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki masal türü yazıların nitelik ve nicelik olarak yeterlilik düzeylerini incelemiştir. Bu amaçla Erzurum ili merkez ilçede bulunan altı ilköğretim okulu örneklem olarak seçilerek bu okullardaki öğretmen ve öğrencilere anketler uygulanmış ve alınan sonuçlar değerlendirilmiştir. Masalların nitelikleriyle ilgili olarak sorulan soruya öğretmenler (% 67,9) "yeterli" şeklinde cevap vermişlerdir. Örnekleme katılan öğrenciler öğretmenlerin konuyla ilgili düşüncelerini % 98.2, % 95 ve % 91.2'lik oranlarla desteklemişlerdir. Türkçe kitaplarındaki masalların nicelik bakımından yeterli bulunup bulunmadığına ilişkin soruya öğretmen örneklem grubu (% 60,9) "yeterli değil" cevabını vermektedirler. Öğrenci örneklem grubu ise bu soruyu üst SED'de % 94.6, orta SED'de % 92.2, alt SED'de de % 97.1 oranlarında "yetersiz" cevabını vermişlerdir.

Kutlu (2006) "*MEB İlköğretim 6, 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi*" adlı çalışmasında "MEB ilköğretim 6, 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler söz varlığı açısından incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde 'sözcük', ikinci bölümünde 'söz varlığı ve söz dağarcığı', üçüncü bölümünde ise 'Türkçe Öğretim Programına göre sözcük öğretimi' hakkında bilgiler verilmiş ve gerekli alt başlık türleri sınıflandırılmıştır. Dördüncü bölümde araştırmada kullanılan yöntemler, elde edilen bulgular ve bunların değerlendirmeleri yer almıştır. Beşinci bölümde ise araştırma sonuçları ortaya konulmuş ve öneriler sunulmuştur. Araştırmada Milli Eğitim Bakanlığının yayımladığı ilköğretim 6. sınıf (2004 basımlı), 7. sınıf (2000 basımlı) ve 8. sınıf (2002 basımlı) Türkçe ders kitapları esas alınmıştır. Bulgular kısmında yukarıda belirtilen kitaplarda yer alan metinlerin genel dizinleri ile çeşitli söz varlığı birimleri açısından sınıf bazında dizinler verilmiştir. Yorum kısmında ise bu bulgular ışığında genel ve sınıflar arasında farklı açılardan karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırma sonucunda Milli Eğitim Bakanlığının yukarıda belirtilen tarihlerde yayımladığı Türkçe ders kitaplarının söz varlıkları ortaya konmuştur. Sınıflar

arasında yapılan karşılaştırmada, sınıf seviyesinin artışı ile metinlerin söz varlığında da belirli oranda artış olduğu gözlenmiş ancak bu artışın söz varlığının bazı birimlerinde söz konusu olmadığı hatta azalmaların yaşandığı da görülmüştür.

Bağcı'nın (2011) "*Naki Tezel'in Türk Masalları Adlı Eserindeki Kahramanların Rollerinin İncelenmesi*" adlı çalışması Naki Tezel'in yurdun çeşitli bölgelerinden derleyip yazdığı "Türk Masalları" kitabındaki 23 masal incelenerek gerçekleştirilmiştir. Masal kahramanları tek tek tespit edildikten sonra kahramanların masaldaki rolleri belirtilmiş, ayrıca masal kahramanlarının ve masaldaki olumlu-olumsuz iletilerin çocuğun gelişimi ve psikolojisini hangi açıdan etkilediği de açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırma tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. Çalışmada masal kavramı tanımlandıktan sonra çocuklar için yazılan masalarda olması gereken biçimsel ve içeriksel özelliklere de yer verilmiştir. Sonuç olarak incelenen bu kitapta 128 tane insan karakterine, 49 tane olağanüstü özellikler taşıyan karaktere yer verildiği görülmüştür.

Yapılan araştırmalardan da anlaşıldığı üzere başlı başına okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yazılmış masalların söz varlığı ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Masallarla ilgili yapılan çalışmaların büyük bir bölümü masalın önemi, dil ediniminde masalların yararları, masalların kahramanları ve masalların içerdiği konular şeklindedir.

2.3 ALAN YAZIN TARAMASININ SONUCU

Okul öncesi dönem çocuğun tüm gelişim alanlarının uyarıldığı ve en hızlı geliştiği dönemdir. Çocuğun bu dönemde karşılaşacağı olumlu yaşantıların sıklığı onun gelişimine katkıda bulunacaktır. Aileyle başlayan eğitim süreci okul öncesi kurumlarıyla devam eder. Ev ve okul işbirliği ile çocukların yetenekleri en üst gelişim seviyesine ulaşır

Dilin kazanımında aile çok etkilidir. Çocuk dili taklit yoluyla öğrenir. Öğrendiği dilin gelişimi ve söz varlığının zenginliği ise ailenin verdiği konuşma imkânı ve sunduğu olanaklarla üst düzeye çıkar. Bu süreçte çocuğa sunulacak en önemli materyaller kitaplardır. Özellikle okul öncesi dönemde çocuğun hayal gücüne hitap eden masal kitapları çocuklar için büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde masalların çocuklar üzerindeki olumlu etkileri birçok araştırmacı için ortak düşüncedir. Masal kitaplarında geçmişten günümüze ağızdan ağıza dolaşıp kitaplaştırılan masallar bulunduğu gibi yeni yazılan masallar da bulunmaktadır. Araştırmalar sonucunda bu kitapların bir kısmının nitelik ve nicelik bakımından uygun olarak basıldığı görülürken bir kısmının ise çocukların yaş seviyelerine uygun olarak basılmadığı ya da nitelik ve nicelik gibi unsurlardan yalnızca birine uygun olarak basıldığı görülmektedir. Masal metinlerinin yer aldığı ilköğretim düzeyindeki ders kitaplarının bu konuda daha duyarlı olduğu görülmektedir. Çocukların söz varlığını göze almadan basılan kitaplar çocukların masalı anlamamasına ve masaldan sıkılmalarına neden olmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Okul öncesi kurumlarında yaygın olarak okutulan masalların söz varlığının 6 yaş çocukları düzeyine uygunluğunu araştıran çalışmamız niceliksel bir araştırmadır. Araştırma modelimiz ise betimsel modeldir. “Betimsel modelle, bir konunun halihazırdaki durumu araştırılır” (Bir 1999: 7).

3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

2011-2012 öğretim yılında hizmet veren Sakarya ili sınırları içinde yer alan, okul öncesi eğitim kurumlarında okuyan tüm 6 yaş öğrencileri evreni oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini, Adapazarı /Sakarya’da seçilen farklı gelir gruplarına ait Fatih İlköğretim Okulunun (gelir düzeyi düşük) Anasınıfından, Şeker Anaokulunun (gelir düzeyi orta) 6 yaş grubu öğrencilerinden ve Özel Doğa Kolejinin (gelir düzeyi yüksek) okul öncesi bölümünden rastgele seçilen iki ayrı şubedeki 6 yaş grubu öğrencileri oluşturmuştur.

3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada, verilerin toplanılması için kullanılan veri araçları şunlardır:

1. Anket
2. Kelime Belirleme Formu
3. Kelime Değerlendirme ölçeği

3.3.1. Anket

Anket, sistematik bir veri toplama yöntemi olarak bilinmektedir. “Veriler önceden belirlenmiş insanlara bir dizi soru sorarak elde edilir. Anket yöntemi ile çok farklı türde veri toplamak mümkündür. İnsan davranışları, iş performansları, bilgi düzeyleri, tercihleri, tutumları, inançları, duyguları vb. bunlardan sadece birkaçıdır” (Houston 2009: 9).

Bu çalışmadaki anket uzman görüşleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu ankette öğrencilerin kişisel bilgilerine (cinsiyet, okul öncesi eğitim kurumuna devam süresi, kardeş sayısı, ebeveynlerin eğitim durumları ve meslek durumları) yönelik sorulara yer verilmiştir.

Öğrencinin kitaplara olan ilgisi, ailenin kitaplara olan duyarlılığı, öğrencinin karşılaştığı uyarıcılar sonucu oluşan öğrenmeleri ve iletişim olanakları anket sorularının hazırlanmasında dikkate alınmıştır.

3.3.2. Kelime Belirleme Formu

Araştırmaya katılan okul öncesi eğitim kurumlarındaki çocuklar için uygulamayı belirleyecek kelimeleri tespit etmek amacıyla kelime belirleme formu hazırlanmıştır. Bu form okul öncesi eğitim kurumunda çalışan öğretmenler tarafından öğrenciler üzerinde uygulanarak doldurulmuştur ve uygulamayı belirleyecek sonuçlara ulaşılmıştır.

3.3.3. Kelime Değerlendirme Ölçeği:

Kelime belirleme formu sonucunda belirlenen kelimeler kelime değerlendirme ölçeğinde yer almış ve okulların birbirine denk olan diğer sınıfında uygulanmıştır. Kelime değerlendirme ölçeğinde yer alan ve 3 farklı yayın evine ait masal setlerinden rastgele seçilmiş birer masala ait kelimeler ve kelime grupları şöyledir;

Pamuk ile Tekir Masalı: Kasaba, Köşk, Tezgah, Şık, Tuhaf, Servis, Buket, Bir varmış bir yokmuş, Sunmak, İncelemek, Savurmak, Kasaba yöneticisi, İtiraz etmek.

Kurşun Asker Masalı: Kurşun, Kule, Sökül paraları, Ertesi gün, Müşteri, Lanet, Kanal, İri, Büyücü, Kızılderili, Şimşek, Gümbürdemek, Yılgın, Kader, Film Şeridi, Hain.

Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı: Çayır, Evvel zaman, Yaban, Pipo, Gözlemlemek, Göz atmak, Tas, Kucak dolusu, Kulübe, Derin uyku, Bu denli, Boğuk, Bukle, Tuhaf, Kürk, Ummak, Çimdiklemek, Homurdanmak, Görene değin olarak belirlenmiştir.

Belirlenen kelimeler sonucunda kelime değerlendirme ölçeği uygulanmıştır. Uygulamaya katılan hedef kitlemiz okul öncesi çağı çocukları olduğundan masallar dinleme yöntemiyle verilmiştir. Öğrencilerin verdiği cevaplar ise öğretmen ve araştırmacı tarafından not edilmiştir. Uygulama öğrencilerin birbirlerinden etkilenmelerini engellemek amacıyla bireysel olarak yapılmıştır.

Kelime değerlendirme ölçeğimizde her kelimenin karşısında ‘Kelimenin Anlamını Bilmiyor’, ‘Kelimeyi ilişkilendiriyor. Şu kelimelerle ilişkilendiriyor’, ‘Kelimeyi biliyor anlamı şöyledir’, başlıkları altında üç tane haneimiz vardır. Öğretmen, öğrencilerin kelimelerle ilgili bilgisine göre ilgili haneye öğrencinin verdiği cevabı not almıştır. Daha önce de belirttiğimiz gibi ‘Kelimenin Anlamını Bilmiyor’ için 1 puan, ‘Kelimeyi ilişkilendiriyor. Şu kelimelerle ilişkilendiriyor’ için 2 puan ‘Kelimeyi biliyor anlamı şöyledir.’ için 3 puan verilmiştir. Puanlama bittikten sonra her öğrencinin aldığı toplam puan öğrencinin hanesine yazılmıştır.

3.4 VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma, Sakarya Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan izinle 2011-2012 öğretim yılının ikinci yarısında Sakarya ilinin Adapazarı ilçesinde bulunan Fatih İlköğretim Okulu, Şeker Anaokulu ve Özel Doğa Kolejindeki okul öncesi bölümlerindeki sınıf öğretmenleri ve araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Uygulama öncesinde Sakarya Valiliği ve gerekli kurumlarla yapılan izin ve yazışmalar sonucunda Adapazarı ilçesinde yer alan 25 kurum ziyaret edilerek okulların kitaplıklarında bulunan masal setleri belirlenmiştir. Bunlar içerisinde en yaygın olan masal setlerinin Timaş yayınlarına ait “Mini masallar” masal seti, ABC yayınlarına ait “Dünya Çocuk Masalları” masal seti ve Damla yayın evine ait “Masal Çantası (20 şekilli masal)” masal seti olduğu görülmüştür.

Bu masal setleri içerisinde rastgele birer kitap seçilmiştir. Bu masal kitapları ise Timaş yayınlarına ait Mini masallar setinden “Pamuk ve Tekir,” ABC yayınlarına ait Dünya Çocuk Masalları masal setinden “Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı” ve Damla yayın

evine ait Masal Çantası (20 şekilli masal) masal setinden “Kurşun Asker” adlı masallardır. Çalışmamız masal setlerine ait bu 3 masal kitabıyla yapılmıştır.

Çalışma iki aşamada gerçekleşmiştir. Okulların sınıflarından birinde araştırmaya ait kelimeler belirlenmiştir, diğer sınıfta ise belirlenen bu kelimeler uygulanmıştır.

Kelime belirleme formu dağıtılan şubelerde, öğretmenler yardımıyla masallar içerisinde anlaşılmayan ve anlaşılması zor olan kelimeler belirlenmiştir. Masallar öğrencilere okunmuş ve anlaşılması zor kelimeler belirlenmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar öğretmenler tarafından not edilmiştir. Kelimeler belirlendikten sonra diğer şubede uygulamaya geçilmiştir.

Uygulamanın başında öğrencileri tanımak, öğrencilerin kelime hazinelerinin zenginliğini, dil ve kavram gelişimini etkileyebilecek unsurları tespit etmek amacıyla kişisel bilgi anketi uygulanmıştır.

Kelime değerlendirme ölçeği ile öğrencilerin birbirlerinden etkilenmelerini azaltmak için bireysel olarak çalışılmıştır. Öğrencilere masallar okunarak hedef kelimeler öğrenciye sorulmuştur. Öğrencinin verdiği cevaplar ölçeğimizde yer alan ‘Kelimenin Anlamını Bilmiyor.’, ‘Kelimeyi ilişkilendiriyor. Şu kelimelerle ilişkilendiriyor.’, ‘Kelimeyi biliyor anlamı şöyledir.’, başlıkları altında yer alan üç hanemizden birine not edilerek gerçekleştirilmiştir. Uygulama 60 öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Bu uygulamalar 2011-2012 öğretim yılının ikinci yarısındaki şubat - mayıs ayları arasındaki süreçte gerçekleştirilmiştir.

3.5 VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizinde ağırlıklı olarak nicel çözümleme teknikleri kullanılmıştır. Uygulamada öğrencilerin anket verileri ve kelime değerlendirme ölçeğinde yer alan sorulara ait cevaplar bilgisayar ortamına girilmiş ve elde edilen veriler SPSS 11.5 yazılım programından yararlanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Çalışma ile ilgili ayrıntılar şu şekildedir:

- 1) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluk düzeyine yönelik betimsel istatistik yapılmıştır.

- 2) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun cinsiyete göre farklılaşmasında Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.
- 3) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun eğitime devam yılına göre farklılaşmasında Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.
- 4) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun kardeş sayısına göre farklılaşmasında Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.
- 5) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun okula göre farklılaşmasında Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır
- 6) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun baba öğrenim durumuna göre farklılaşmasında Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır
- 7) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun anne öğrenim durumuna göre farklılaşmasında Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır
- 8) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun baba meslek durumuna göre farklılaşmasında Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır
- 9) Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun anne meslek durumuna göre farklılaşmasında Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

3.6 İNCELEMeye ALINAN KİTAPLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ VE SÖZ VARLIĞI AÇISINDAN İNCELENMESİ

3.6.1 Pamuk ile Tekir Masalının Genel Özellikleri ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi

“Pamuk ile Tekir” Timaş Çocuk yayın evi tarafından basılan Mini Masallar serisine ait masalıdır. Kitabın yazarı Müjgan Şeyhi'dir. Resimlenmesi Ercan Polat tarafından yapılan masalın baskısı 2010 yılında yapılmıştır.

Kitabın ön kapağında masal karakterlerinin yer aldığı resim bulunmaktadır. Masalın vermek istediği ileti de burada yer almaktadır. Kitabın arka kapağında ise Mini

Masallar serisinin diğer masalarının tanıtımı ve bu serinin amacını belirten bölüm yer almaktadır. Bu masalarda çocukların söz varlığını ve hayal gücünü, okuma beceri ve alışkanlığını geliştirmek amaç edinilmiştir. Kitabın sayfaları parlak ve kuşe kâğıttır.

Pamuk ile Tekir masalı masallara özgü bir başlangıç cümlesiyle (Bir varmış bir yokmuş...) sözüyle başlamaktadır. Masalımız 485 kelimedenden oluşmaktadır. Masala ait sayfa sayısı 32'dir. Bu özelliğiyle 6 yaş grubu çocukları için uzun bir masaldır. Masal içerisinde bulunan cümlelerin yapıları basit olup devrik cümle yapısı yer almamaktadır. Masalın resimlenmesi çocukların ilgisini çekecek düzeydedir. Masal - resim ilişkisine dikkat edilmiştir. Sayfada anlatılan olay aynı sayfadaki resimde görülebilmektedir. Resimler canlı ve çocukların dikkatini çekecek şekilde sevimli ve renklidir.

Masalımızda okul öncesi dönem çocuklarına eğitim etkinlikleri sırasında meslek gruplarını tanıtan çalışmalarda kullanılacak kavramlar (garson çiftçi, bahçıvan, yönetici) ile mutfığa özgü ve mutfakta kullanılacak araç gereçleri tanıtan kavramlar da (tepsi ,tencere,tezgah) yer almaktadır.

Masalın söz varlığına yönelik dikkati çeken diğer kelime ve kavramlar şu şekildedir:

- Masal içerisinde ikilemelere yer verilmektedir. Bunlar;

Kızgın kızgın(10), Girer girmez(14), Sinirli sinirli(16), Bir o tarafa bir bu tarafa (16), Tek tek(16), Bir bir(18), Derli toplu(31), Mutlu mutlu(31).

- Soyut anlamlı kelimeler yer almaktadır.

Duygulara ait soyut anlamlı kelimeler bulunmaktadır. Utanmak(11), Şaşkın (26), Sinirli (16), Üzgün (25).

- Masal içerisinde çocuklara kötü örnek olabilecek argo sözcükler bulunmamaktadır.

- Gerçek anlamına yönelik bir takım deyimler bulunmaktadır. Bunlar;

Göz göze gelmek(10), Rezil olmak(18), İtiraz etmek(20), Canı çekmek(23), Dudağını bükmek(25).

- Masal içerisinde mecaz anlamlı kelime bulunmaktadır.

Hali kalmamak(28).

- Okul Öncesi Eğitim Programında da önerilen zıt anlamlı sözcükler yer almaktadır.

aynı – farklı(12), düzenli – dağınık(3).

- Eş anlamlı sözcükler ise masal içerisinde yer almamaktadır.

Bu veriler ışığında uygulama yaptığımız okullarda çocukların “Pamuk ile Tekir” masalında bilmekte en çok zorlandıkları kelimeler şu şekilde belirlenmiştir.

Kasaba(2), Köşk(6), Tezgah(8), Şık(6), Tuhaf(12), Servis(10), Buket(17), Bir varmış bir yokmuş(2), Sunmak(8), İncelemek(11), Savurmak(17), Kasaba yöneticisi(5), İtiraz etmek(20).

Belirlenen kelimelere bakıldığında bu kelimelerin çocukların buldukları çevreden uzak ve soyut anlamlı kelimeler olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak “Pamuk ve Tekir” masalı Okul Öncesi Eğitim Programında da önerilen kavramları barındırması ve argo kelimelere yer vermemesi açılarından olumlu özellikler taşımaktadır; ancak bilinmeyen kelimelerin çokluğu ve sayfası sayısının fazlalığı çocukların masalı dinlemelerinde sıkıntılar çıkartabilmektedir.

3.6.2 Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı Masalının Genel Özellikleri ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi

“Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı” ABC Kitabevi tarafından yayınlanan “Dünya Çocuk Masalları” masal seti serisine ait bir masaldır. Kitabın yayın hakları Peter Haddock Ltd’dedir. Masalı Türkçeye uyarlayan Mustafa Ertugay’dır. Kitabın resimlenmesi ise John Patience tarafından yapılmıştır. Elimizdeki masal, ikinci basım olup baskısı 1998 yılında yapılmıştır.

Kitabın ön kapağında masal karakterlerinin yer aldığı bir resim bulunmaktadır. Kitabın arka kapağı da ön kapağı ile bütünlük oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Kitabımızın boyu büyük olup çocukların rahatça açıp kapatabilecekleri şekildedir. Kitabın sayfaları parlak ve kuşe kâğıttır.

“Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı” adlı masal 16 sayfa ve 676 kelimedenden oluşmaktadır. Masallara özgü zaman bildirimini içeren bir başlangıçla (Evvel zaman içinde) başlamaktadır. Masalın kuruluşuna genellikle uzun ve devrik yapıli cümleler hâkimdir. Örnek olarak “Altın saçlı kız, kulübenin üç ayıya ait olduğunu, ayların ise tam o sırada evlerine dönmekte olduklarını bilse hiç bu denli rahat uyuyabilir miydi

acaba?” (7) cümlesini verebiliriz. Masaldaki resimleri gerçeğe yakın figürler oluşturmaktadır. Masal içindeki hayvan karakterleri sert çizgilerle çizilmiştir. Bu durum 6 yaş çocuğu için korkutucu duygular yaratabilir.

Masalın söz varlığına yönelik dikkati çeken kelime ve kavramlar şu şekildedir:

- Masal içerisinde ikilemelere yer verilmektedir.

Pırıl pırıl(1), Hiç mi hiç(1), Çıtır çıtır(5), Girer girmez(10), Mışıl mışıl(13), Oturur oturmaz(6) gibi.

- Masal içerisinde soyut anlamlı kelimeler bulunmaktadır.

Korkmak(16), Şaşmak(15).

- Deyim ve atasözleri masal içerisinde yer almaktadır. Bunlar:

Göz atmak(1) , Başını şişirmek(1), Canı çekmek (1).

- Masal içerisinde argo sözcüklere yer verilmemiştir.

- Masalda Okul Öncesi Eğitim Programında da önerilen zıt anlamlı sözcükler yer almaktadır.

sert- yumuşak(6) , ince – kalın(13).

- Masalda miktar bildiren kavramlara da rastlanmaktadır.

Büyük, orta, küçük(5), O denli(4), Bu denli(7), Kucak dolusu(7), Görene değin (16).

- Masal içerisinde çocuklara kötü örnek olabilecek bir kelimeye rastlanmıştır.

Pipo(10).

Bu özellikler sonucunda uygulama yaptığımız okullarda çocukların “Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı ” masalında bilmekte en çok zorlandıkları kelimeler şu şekilde belirlenmiştir.

Çayır(1), Evvel zaman(1), Yaban(4), Pipo(10), Gözlemlemek(1), Göz atmak(1), Tas(5), Kucak dolusu(7), Kulübe(5) , Derin uyku(6), Bu denli(7), Boğuk(10), Bukle(13), Tuhaf(4), Kürk(4), Ummak(8), Çimdiklemek(15), Homurdanmak(10), Görene değin(15).

Belirlenen kelimelere bakıldığında bu kelimelerin çocukların buldukları ortamlarından uzak ya da soyut anlamlı kelimeler olduğu görülmektedir

Sonuç olarak “Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı” adlı masal argo sözcük bulundurmaması yönüyle olumlu özellik taşımaktadır. Ancak 6 yaş çocuklarının anlamlandırabilmekte zorlanacakları miktar kavramlarını, kötü örnek olabilecek kavramları ve uzun cümle

yapılarını barındırmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle çocukların masalı algılamalarında zorluklar yaşanabilmektedir.

3.6.3 Kurşun Asker Masalının Genel Özellikleri ve Söz Varlığı Açısından İncelenmesi

“Kurşun Asker” Damla yayın evi tarafından yayınlanan “Masal Çantası (20 şekilli masal)” masal seti serisine aittir.

Kitabın ön kapağında masal karakterlerinin yer aldığı bir resim bulunmaktadır. Kitabın arka kapağında da ön kapağındaki gibi masal kahramanlarına ait bir resim bulunmaktadır. Kitabımızın boyu çocukların rahatça açıp kapatabilecekleri şekildedir. Kitabın sayfaları beyaz ve hamur kâğıttır.

“Kurşun Asker” adlı masal 16 sayfa ve 592 kelimedenden oluşmaktadır. Masalın kuruluşunda kısa ve bileşik cümle yapısı kullanılmış, devrik cümle yapılarına ise yer verilmemiştir. Masaldaki resimleri gerçeğe yakın figürler oluşturmaktadır.

Masalda en fazla dikkat çeken özellik içerisinde çocuğu olumsuz duygulara itebilecek dini öge ve soyut kavramları barındırmasıdır. “Kurşun asker: Benim kaderim böyle imiş diye düşünüyormuş.” , “...sonra “Büyücü Mago’nun lanetini hatırlamış”, “ Zavallı Kurşun Asker hayatta hiç mutlu olamamış”(16).

Masal kitabımızda hiçbir deyme rastlanmamakla beraber sadece bir tane ikilemeye yer verilmiştir.

“yüz yüze(7)”.

“Kurşun Asker ” masalı ile uygulama yaptığımız okullarda, çocukların bilmekte en çok zorlandıkları kelimeler şu şekilde belirlenmiştir:

Kurşun(1), Kule(1), Sökül paraları(5), Ertesi gün(3), Müşteri(8), Lanet(16), Kanal(5), İri(6), Büyücü(2), Kızılderili(13), Şimşek(4), Gümbürdemek(4), Yığmak(14), Kader(16), Film Şeridi(16), Hain(15).

Belirlenen kelimelere bakıldığında bu sözcüklerin de diğer kitaplardaki az bilinen kelimeler gibi soyut anlamlı oldukları görülmektedir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. MASAL SETLERİNDEKİ SÖZ VARLIĞININ 6 YAŞ ÇOCUKLARININ SÖZ VARLIĞINA UYGUNLUK DÜZEYİ NEDİR?

Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluk düzeyini belirlemek amacıyla yapılan betimsel istatistikler tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluk Düzeyine Yönelik Betimsel İstatistikler

Hikaye Adı	Madde No	Uygun Değil		Orta		Uygun	
		N	%	N	%	N	%
	1	49	81,7	7	11,7	4	6,7
	2	48	80	7	11,7	4	6,7
	3	29	48,3	10	16,7	21	35
	4	25	41,7	6	10	29	48,3
	5	36	60	3	5	21	35
	6	49	81,7	2	3,3	9	15
Pamuk ile Tekir	7	50	83,3	7	11,7	3	5
	8	31	51,7	22	36,7	7	11,7
	9	47	78,3	5	8,3	8	13,3
	10	33	55	10	16,7	17	28,3
	11	45	75	4	6,7	11	18,3
	12	54	90	2	3,3	4	6,7
	13	40	66,7	7	11,7	13	21,7

Tablo 4'ün devamı

Hikaye Adı	Madde No	Uygun Değil		Orta		Uygun	
		N	%	N	%	N	%
Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı	1	36	60	13	21,7	11	18,3
	2	45	75	14	23,3	1	1,7
	3	46	76,7	9	15	5	8,3
	4	60	100	-	-	-	-
	5	35	58,3	2	3,3	23	38,3
	6	45	75	2	3,3	13	21,7
	7	44	73,3	6	10	10	16,7
	8	53	88,3	3	5	4	6,7
	9	23	38,3	28	46,7	9	15
	10	42	70	7	11,7	11	18,3
	11	60	100	-	-	-	-
	12	60	100	-	-	-	-
	13	51	85	7	11,7	2	3,3
	14	44	73,3	2	3,3	14	23,3
	15	48	80	8	13,3	4	6,7
	16	56	93,3	4	6,7	-	-
	17	38	63,3	22	36,7	-	-
	18	56	93,3	4	6,7	-	-
	19	60	100	-	-	-	-
Kurşun Asker	1	32	53,3	19	31,7	9	15
	2	38	63,3	14	23,3	8	13,3
	3	51	85	7	11,7	2	3,3
	4	31	51,7	29	48,3	-	-
	5	28	46,7	9	15	23	38,3
	6	53	88,3	4	6,7	3	5
	7	56	93,3	1	1,7	3	5
	8	40	66,7	1	1,7	19	31,7
	9	26	43,3	12	20	22	36,7

Tablo 4'ün devamı

Hikaye Adı	Madde No	Uygun Değil		Orta		Uygun	
		N	%	N	%	N	%
Kurşun Asker	10	53	88,3	5	8,3	2	3,3
	11	24	40	14	23,3	22	36,7
	12	38	63,3	8	13,3	14	23,3
	13	54	90	2	3,3	1	6,7
	14	57	95	3	5	-	-
	15	59	98,3	1	1,7	-	-
	16	37	61,7	4	6,7	19	31,7

Tablo 4'te yer alan masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluk düzeyine yönelik betimsel istatistikler incelendiğinde her üç masalda yer alan 48 sorudaki söz varlıklarının genel olarak 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygun olmadığı görülmektedir. Ancak Pamuk ile Tekir masalının dördüncü, Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı masalının dokuzuncu ve Kurşun Asker masalının on birinci maddelerinin söz varlığına uygun olduğu görülmektedir.

4.2 CİNSİYET FAKTÖRÜNÜN ETKİSİYLE İLGİLİ BULGULAR

Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda cinsiyet faktörüne göre anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek amacıyla elde edilen bulgular Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Mann Whitney U Testi Değerleri

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	U	P
Kız	29	31,89	924,50			
Erkek	31	29,21	905,50	-,593	409,500	,553
Toplam	60					

Tablo 5'e göre kız öğrencilerin puanlarının sıra ortalaması 31,89; erkek öğrencilerin sıra ortalaması 29,21'dir ($U=409,500$; $p> .05$). Bu sonuca göre masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık sergilemediği görülmüştür.

Bu bulgu neticesinde masal setlerinin sahip olduğu söz varlığının, 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda cinsiyet faktörünün etkili olmadığı görülmektedir.

4.3. EĞİTİME DEVAM YILI FAKTÖRÜNÜN ETKİSİYLE İLGİLİ BULGULAR

Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda eğitime devam yılı faktörüne göre anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek amacıyla elde edilen bulgular Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Eğitime Devam Yılına Göre Farklılaşım Farklılaşmadığına İlişkin Mann Whitney U Testi Değerleri

Yıl	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	U	P
Bir	43	30,71	1320,50			
İki	17	29,97	509,50	-,148	356,500	,882
Toplam	60					

Tablo 6'ya göre bir yıllık öğrencilerin puanlarının sıra ortalaması 30,71; iki yıllık öğrencilerin sıra ortalaması 29,97'dir ($U=356,500$; $p> .05$). Bu sonuca göre masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun eğitime devam yılına göre anlamlı bir farklılık sergilemediği görülmüştür.

Bu bulgu neticesinde masal setlerinin sahip olduğu söz varlığının, 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda eğitime devam yılı faktörünün etkili olmadığı görülmektedir.

4.4. KARDEŞ SAYISI FAKTÖRÜNÜN ETKİSİYLE İLGİLİ BULGULAR

Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda kardeş faktörüne göre anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek amacıyla elde edilen bulgular Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerleri

Kardeş Sayısı	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Bir	23	32,54				
İki	28	30,39				
Üç	8	28,13	3	2,53	,470	—
Dört	1	5,50				
Toplam	60					

Tablo 7’ye göre örneklem grubundaki öğrencilerin puanlarının sıra ortalamasında kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (3) = 2,53 ; p > .05$]. Bu sonuca göre masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık sergilemediği görülmüştür. Bu bulgu neticesinde masal setlerinin sahip olduğu söz varlığının, 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda kardeş faktörünün etkili olmadığı görülmektedir.

4.5. OKUL FAKTÖRÜNÜN ETKİSİYLE İLGİLİ BULGULAR

Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda okul faktörüne göre anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek amacıyla elde edilen bulgular Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8: Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Okula Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerleri

Okul Adı	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Fatih İlköğretim	20	24,63				
Şeker Anaokulu	20	26,60	2	9,584	,008	—
Doğa Koleji	20	40,28				
Toplam	60					

Tablo 8'e göre örneklem grubundaki öğrencilerin puanlarının sıra ortalamasında okul değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$\chi^2 (2) = 9,584$; $p < .05$]. Buna göre Doğa Kolejinde öğrenim gören öğrencilerin puanlarının sıra ortalaması (40,28), Fatih İlköğretim Okulunda öğrenim gören öğrencilerin puanlarının sıra ortalamasından (24,63) yüksektir ($U = 80,500$; $p < .01$).

Bu bulgulara göre çoklu zeka kuramını temel alarak eğitim veren bu okullarımızda ortaya farklı sonuçlar çıkmıştır. Gelir seviyesi yüksek olan Doğa Koleji öğrencilerinin masalları algılama düzeyi, gelir seviyesi orta olan Şeker Anaokulu ve gelir seviyesi düşük olan Fatih İlköğretim Okulu öğrencilerinin algılama düzeyinden daha yüksektir. Kendilerine aynı kuramı temel almalarına rağmen Doğa Kolejindeki öğrencileri daha başarılı kılan faktör okulda eğitim gören öğrencilerin ekonomik ve sosyal durumunun diğer okullardaki öğrencilerin durumlarına göre daha iyi olması ve bu okulun sunduğu eğitim modelidir. “Doğa Konseptli Eğitim Modeli” adını verdikleri bu model çevre şartları içerisinde çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini temel almaktadır. Okulun sunduğu uyarıcı ve materyal zenginliği ile çocukların merak duyguları artmakta, sağlanan öğrenme ortamı ile kelime varlıkları zenginleşmektedir. Bunun sonucunda da çocukların sahip oldukları kelime hazineleri ile masalları algılama düzeyleri arasında doğru orantıda bir artış görülmektedir.

Masal setlerindeki söz varlıklarının okulların 6 yaş çocuklarının söz varlıklarına uygunluk düzeyini gösteren betimsel istatistikler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 9. Masal Setlerindeki Söz Varlığının Fatih İlköğretim Okulu Anasınıfı 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluk Düzeyine Yönelik Betimsel İstatistikler

Hikaye Adı	Madde No	Uygun Değil		Orta		Uygun	
		N	%	N	%	N	%
Pamuk ile Tekir	1	20	100	-	-	-	-
	2	18	90	2	10	-	-
	3	8	40	5	25	7	35
	4	10	50	3	15	7	35
	5	11	55	2	10	7	35
	6	14	70	2	10	4	20
	7	19	90	1	5	-	-
	8	14	70	6	30	-	-
	9	14	70	1	5	5	25
	10	14	70	6	30	-	-
	11	13	65	2	10	5	25
	12	20	100	-	-	-	-
	13	16	80	1	5	3	15
Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı	1	14	70	4	20	2	10
	2	20	100	-	-	-	-
	3	12	60	7	35	1	5
	4	20	100	-	-	-	-
	5	11	55	1	5	8	40
	6	16	80	4	20	-	-
	7	14	70	4	20	2	10
	8	19	90	1	5	-	-
	9	11	55	8	40	1	5
	10	18	90	2	10	-	-

Tablo 9'un devamı

Hikaye Adı	Madde No	Uygun Değil		Orta		Uygun	
		N	%	N	%	N	%
Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı	11	20	100	-	-	-	-
	12	20	100	-	-	-	-
	13	19	90	1	5	-	-
	14	18	90	2	10	-	-
	15	18	90	2	10	-	-
	16	18	90	2	10	-	-
	17	14	70	6	30	-	-
	18	18	90	1	5	1	5
	19	20	100	-	-	-	-
Kurşun Asker	1	11	55	6	30	3	15
	2	14	70	6	30	-	-
	3	18	90	2	10	-	-
	4	15	75	5	25	-	-
	5	13	65	2	10	5	25
	6	17	85	2	10	1	5
	7	19	90	1	5	-	-
	8	18	90	1	5	1	5
	9	12	60	2	10	6	30
	10	20	100	-	-	-	-
	11	9	45	4	20	7	35
	12	13	65	2	10	5	25
	13	19	90	1	5	-	-
	14	19	90	1	5	-	-
	15	19	90	1	5	-	-
	16	18	90	2	10	-	-

Tablo 9’da yer alan masal setlerindeki söz varlığının Fatih İlköğretim Okulu 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluk düzeyine yönelik betimsel istatistikler incelendiğinde her üç masalda yer alan 48 sorudaki söz varlıklarının genel olarak 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygun olmadığı görülmektedir. Ancak Pamuk ile Tekir masalının üçüncü ve Kurşun Asker masalının on birinci maddelerinin söz varlığına uygun olduğu görülmektedir.

Bu tablodan anlaşıldığı üzere öğrenciler masal setlerinde geçen kelimelerin büyük bir bölümünün anlamını bilememektedir. Bu durum masal setlerinde yer alan kelimelerin 6 yaş çocuklarının seviyelerinin üstünde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 10. Masal Setlerindeki Söz Varlığının Şeker Anaokulu 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluk Düzeyine Yönelik Betimsel İstatistikler

Hikaye Adı	Madde No	Uygun Değil		Orta		Uygun	
		N	%	N	%	N	%
Pamuk ile Tekir	1	16	80	3	15	1	5
	2	16	80	2	10	2	10
	3	14	70	1	5	5	25
	4	10	50	1	5	9	45
	5	16	80	4	20	-	-
	6	16	80	4	20	-	-
	7	16	80	4	20	-	-
	8	10	50	10	50	-	-
	9	16	80	2	10	2	10
	10	12	60	5	25	3	15
	11	14	70	1	5	5	25
	12	18	90	1	5	1	5
	13	14	70	3	15	3	15

Tablo 10'un devamı

Hikaye Adı	Madde No	Uygun Değil		Orta		Uygun	
		N	%	N	%	N	%
	1	14	70	1	5	5	25
	2	20	100	-	-	-	-
	3	18	90	1	5	1	5
	4	20	100	-	-	-	-
	5	18	90	1	5	1	5
	6	18	90	2	10	-	-
	7	13	65	1	5	6	30
	8	19	95	1	5	-	-
Altın Saçlı Kız	9	12	60	3	15	5	25
ve Üç Ayı	10	18	90	2	10	-	-
	11	20	100	-	-	-	-
	12	20	100	-	-	-	-
	13	15	75	4	20	1	5
	14	17	85	3	15	-	-
	15	17	85	3	15	-	-
	16	19	95	1	5	-	-
	17	13	65	7	35	-	-
	18	20	100	-	-	-	-
	19	20	100	-	-	-	-
	1	13	65	6	30	1	5
	2	15	75	3	15	2	10
Kurşun Asker	3	14	70	6	30	-	-
	4	11	55	9	45	-	-
	5	9	45	7	35	4	20

Tablo 10'un devamı

Hikaye Adı	Madde No	Uygun Değil		Orta		Uygun	
		N	%	N	%	N	%
	6	18	90	2	10	-	-
	7	20	100	-	-	-	-
	8	9	45	11	55	-	-
	9	10	50	6	30	4	20
	10	20	100	-	-	-	-
Kurşun Asker	11	12	60	3	15	5	25
	12	12	60	5	25	3	15
	13	18	90	1	5	1	5
	14	20	100	-	-	-	-
	15	20	100	-	-	-	-
	16	11	55	1	5	8	40

Tablo 10'da yer alan masal setlerindeki söz varlığının Şeker Anaokulu 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluk düzeyine yönelik betimsel istatistikler incelendiğinde her üç masalda yer alan 48 sorudaki söz varlıklarının genel olarak 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygun olmadığı görülmektedir. Ancak Kurşun Asker masalının beşinci ve sekizinci maddelerinin söz varlığına uygun olduğu görülmektedir.

Bu tablodan anlaşıldığına göre çocuklar kelimelerin büyük bir bölümüne hiç cevap verememişlerdir. Bu durum masalların söz varlığının 6 yaş çocukların seviyesinden çok yukarıda olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 11. Masal Setlerindeki Söz Varlığının Doğa Koleji 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluk Düzeyine Yönelik Betimsel İstatistikler

Hikaye Adı	Madde No	Uygun Değil		Orta		Uygun	
		N	%	N	%	N	%
Pamuk ile Tekir	1	13	65	4	20	3	15
	2	13	65	4	20	3	15
	3	7	35	4	20	9	45
	4	5	25	2	10	13	65
	5	9	45	1	5	10	50
	6	19	95	1	5	-	-
	7	17	85	3	15	-	-
	8	7	35	15	60	1	5
	9	17	85	2	10	1	5
	10	7	35	5	25	8	40
	11	18	90	1	5	1	5
	12	16	80	1	5	3	15
	13	10	50	3	15	7	35
Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı	1	8	40	8	40	4	20
	2	5	25	14	70	1	5
	3	16	80	1	5	3	15
	4	20	100	-	-	-	-
	5	6	30	14	70	-	-
	6	11	55	2	10	7	35
	7	17	65	1	5	2	10
	8	15	75	2	10	3	15
	9	17	85	3	15	-	-
	10	6	30	7	35	7	35

Tablo11'in devamı

Hikaye Adı	Madde No	Uygun Değil		Orta		Uygun	
		N	%	N	%	N	%
Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı	11	20	100	-	-	-	-
	12	20	100	-	-	-	-
	13	17	85	2	10	1	5
	14	9	45	2	10	9	45
	15	13	65	3	15	4	20
	16	19	95	1	5	-	-
	17	11	55	9	45	-	-
	18	18	90	1	5	1	5
	19	20	100	-	-	-	-
Kurşun Asker	1	8	40	7	35	1	5
	2	9	45	5	25	6	30
	3	19	95	1	5	-	-
	4	5	25	15	75	-	-
	5	6	30	14	70	-	-
	6	18	90	2	10	-	-
	7	17	85	3	15	-	-
	8	13	65	7	35	-	-
	9	4	20	4	20	12	60
	10	13	65	5	25	2	10
	11	3	15	7	35	10	50
	12	13	65	1	5	6	30
	13	17	85	3	15	-	-

Tablo 11'in devamı

Hikaye Adı	Madde No	Uygun Değil		Orta		Uygun	
		N	%	N	%	N	%
	14	18	90	2	10	-	-
	15	20	100	-	-	-	-
	16	8	40	1	5	11	55

Tablo 11'de yer alan masal setlerindeki söz varlığının Doğa Koleji 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluk düzeyine yönelik betimsel istatistikler incelendiğinde her üç masalda yer alan 48 sorudaki söz varlıklarının genel olarak 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygun olmadığı görülmektedir. Ancak Pamuk ile Tekir masalının üç, dört, beş, sekiz ve on; Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı masalının bir, iki, beş, on ve on dördüncü ve Kurşun Asker masalının bir, iki, dört, beş, dokuz, on bir, on altıncı maddelerinin söz varlığına uygun olduğu görülmektedir.

Bu tablodan anlaşıldığı üzere Doğa Koleji öğrencileri diğer okulların öğrencilerine göre daha çok kelime bilmişlerdir. Okulun sunduğu eğitim programı ve olanaklar çocukların diğer okullara göre daha başarılı olmasını sağlamıştır. Ancak bildikleri kelimeler masalları tam olarak anlamaları için yeterli değildir. Ayrıca çocukların bildikleri kelimeleri daha çok başka kelimelerle ilişkilendirerek açıklamaları çocukların bu kelimelere aşina olduklarını fakat anlamını kesin olarak bilmediklerini göstermektedir. Bu durum masal setlerinde yer alan kelimelerin 6 yaş çocuklarının seviyelerinin üstünde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.6. BABA ÖĞRENİM DURUMU FAKTÖRÜNÜN ETKİSİYLE İLGİLİ BULGULAR

Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda baba öğrenim durumu faktörüne göre anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek amacıyla elde edilen bulgular Tablo 12'de gösterilmektedir.

Tablo 12. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Baba Öğrenim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerleri

Baba öğrenim durumu	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Okula gitmemiş	1	27,50				
İlkokul	10	22,70				
Ortaokul	9	22,72				
Lise	17	29,82	4	7,645	,105	—
Lisans	23	37,57				
Toplam	60					

Tablo 12'ye göre örneklem grubundaki öğrencilerin puanlarının sıra ortalamasında baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (4) = 7,645$; $p > .05$]. Bu sonuca göre masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık sergilemediği görülmüştür.

Bu bulgu neticesinde masal setlerinin sahip olduğu söz varlığının, 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda babanın öğrenim durumunun etkili olmadığı görülmektedir.

4.7. ANNE ÖĞRENİM DURUMU FAKTÖRÜNÜN ETKİSİYLE İLGİLİ BULGULAR

Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda anne öğrenim durumu faktörüne göre anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek amacıyla elde edilen bulgular Tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo 13. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Anne Öğrenim Durumuna Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerleri

Anne öğrenim durumu	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
Okula gitmemiş	1	27,50				
İlkokul	18	25,03				
Ortaokul	7	26,79				
Lise	17	32,41	4	4,082	,395	—
Lisans	17	36,09				
Toplam	60					

Tablo 13'e göre örneklem grubundaki öğrencilerin puanlarının sıra ortalamasında anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (4) = 4,082$; $p > .05$]. Bu sonuca göre masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun anne öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık sergilemediği görülmüştür.

Bu bulgu neticesinde masal setlerinin sahip olduğu söz varlığının, 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda annenin öğrenim durumunun etkili olmadığı görülmektedir.

4.8. BABA MESLEK DURUMU FAKTÖRÜNÜN ETKİSİYLE İLGİLİ BULGULAR

Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda baba meslek durumu faktörüne göre anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek amacıyla elde edilen bulgular Tablo 14'de gösterilmektedir.

Tablo 14. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Baba Meslek Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerleri

Baba Meslek Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
İşçi	26	26,75				
Çiftçi	2	21,75				
Serbest	5	40,70				
Memur	6	36,67				
Emekli	1	5,50	6	8,083	,232	—
Esnaf	10	28,50				
Diğer	10	37,70				
Toplam	60					

Tablo 14'e göre örneklem grubundaki öğrencilerin puanlarının sıra ortalamasında baba meslek durumu değişkenine göre anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (6) = 8,083$; $p > .05$]. Bu sonuca göre masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun baba meslek durumuna göre anlamlı bir farklılık sergilemediği görülmüştür.

Bu bulgu neticesinde masal setlerinin sahip olduğu söz varlığının, 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda babanın meslek durumunun etkili olmadığı görülmektedir.

4.9. ANNE MESLEK DURUMU FAKTÖRÜNÜN ETKİSİYLE İLGİLİ BULGULAR

Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda anne meslek faktörüne göre anlamlı farklar olup olmadığını belirlemek amacıyla elde edilen bulgular Tablo 15'te gösterilmektedir.

Tablo 15. Masal Setlerindeki Söz Varlığının 6 Yaş Çocuklarının Söz Varlığına Uygunluğunun Anne Meslek Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Kruskal Wallis Testi Değerleri

Anne Meslek Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
İşçi	2	32,25				
Serbest	3	31,17				
Memur	10	31,80	3	,105	,991	—
Diğer	45	30,09				
Toplam	60					

Tablo 15'e göre örneklem grubundaki öğrencilerin puanlarının sıra ortalamasında anne meslek durumu değişkenine göre anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (3) =,991$; $p > .05$]. Bu sonuca göre masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunun anne meslek durumuna göre anlamlı bir farklılık sergilemediği görülmüştür.

Bu bulgu neticesinde masal setlerinin sahip olduğu söz varlığının, 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda annenin meslek durumunun etkili olmadığı görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve tartışmalara yer verilmiştir. Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında yaygın olarak yer alan masal setlerinin söz varlığının 6 yaş çocuklarının düzeyine ne derece uygun olduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmadan aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Araştırmalar sonucu okul öncesi eğitim kurumlarının kitaplıklarında yer alan masal setlerine ait masal kitaplarının söz varlığının, 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygun olmadığı ve 6 yaş çocuklarının bu masallardaki kelimeleri genel anlamda hiç anlamadığı ve bilmediği ortaya çıkmaktadır. Söz varlığına uygun olmayan kelimelerin çokluğu çocukların masalı anlamalarını ve kelime hazinelerine yenilerini eklemelerini de zorlaştırmaktadır. Özbay ve Melanlıoğlu (2008) da kelimelerin anlamı bilinmeden okunanların ya da söylenenlerin anlaşılmasının imkânsız gözüktüğünü ve bir metinde okuyucunun anlamını bilmediği kelime sayısının çok olmasının metnin anlamının kavranmasını da zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte araştırma sonucuna göre Pamuk ile Tekir masalının dördüncü, Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı masalının dokuzuncu ve Kurşun Asker masalının on birinci maddelerinde yer alan kelimelerin çocukların söz varlığına uygun olduğu görülmektedir. Bu kelimeler; Pamuk ve Tekir masalındaki “Şık”, Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı masalındaki “Kulübe”, Kurşun Asker masalındaki “Şimşek” kelimeleridir. Çocuklar tarafından bilinen bu kelimeler irdelendiğinde; bunlardan birinin çocukların günlük konuşmalarında çok yer aldığı (şık),

birinin çevrelerinde gördükleri nesne olduğu (kulübe), ve sonuncusunun da yaşadıkları doğa olayı olduğu (şimşek) görülmektedir.

- Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda cinsiyet, çocuğun eğitime devam yılı, kardeş sayısı, anne ve babanın öğrenim durumu ve anne ve babanın meslek durumuna göre bir farklılaşma olup olmadığı alt boyutlarda incelenmiş ve çıkan sonuçlar doğrultusunda bu alt boyutlarda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak daha önce yapılan araştırmalarda ailenin ekonomik durumu, öğrenim durumu, yaşadığı çevre, ailedeki çocuk sayısı vb etmenlerin çocukların sahip olduğu kelime hazinesini etkilediği belirtilmiştir. Söz konusu durumlar bu araştırmada ayrıntılandırılmamış, sadece çocukların masallardaki kelimeleri bilip bilmemeleri bağlamında değerlendirilmiştir. Bu durumlara yönelik anlamlı bir fark bulunmaması ayrı bir araştırma konusu olarak değerlendirilmiştir.

- Masal setlerindeki söz varlığının 6 yaş çocuklarının söz varlığına uygunluğunda okula göre farklılaşma görülmektedir. Buna göre örneklem grubundaki öğrencilerin puanlarının sıra ortalamasında okul değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$\chi^2 (2) = 9,584$; $p < .05$]. Bu durumda Doğa Kolejinde öğrenim gören öğrencilerin puanlarının sıra ortalaması (40,28), Fatih İlköğretim Okulunda öğrenim gören öğrencilerin puanlarının sıra ortalamasından (24,63) yüksektir ($U=80,500$; $p < .01$). Bu durumda Doğa Kolejinde okuyan öğrenciler diğer okullardaki öğrencilere göre daha fazla kelime bilmektedirler. Gelir durumu farklı seviyede olan bu üç okulda okuyan çocukların bildikleri kelimeler incelendiğinde şu neticeler ortaya çıkmaktadır:

Fatih İlköğretim Okulu anasınıfı (gelir düzeyi düşük) öğrencilerinin anlamlandırabildiği kelimeler Pamuk ve Tekir masalında “Tezgâh” kelimesi; Kurşun Asker masalında ise “Şimşek” kelimesi şeklinde belirlenmiştir.

Şeker Anaokulu (gelir düzeyi orta) öğrencilerinin anlamlandırabildiği kelimeler Kurşun Asker masalında yer alan “Müşteri ve İri” kelimeleri şeklinde olmuştur. Diğer kelimelere cevap verememişlerdir. Bu durum

masal setlerinin söz varlığının çocukların seviyesinin üstünde olduğunu göstermiştir.

Doğa Koleji (gelir düzeyi yüksek) öğrencilerinin anlamlandırabildiği kelimeler Pamuk ve Tekir masalında “Tezgah, Şık, Tuhaf, Bir varmış bir yokmuş ve İncelemek”; Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı masalında “Çayır, Evvel zaman, Gözlemlemek ve Derin uyku”, Kurşun Asker masalında ise “Kurşun, Kule, Ertesi gün, Müşteri, Büyücü, Şimşek ve Hain” kelimeleri olarak belirlenmiştir. Çocuklar bildikleri kelimelere daha çok ilişkilendirerek cevap vermişlerdir. Akyol (2005: 158) alfabe öncesi dönemdeki çocukların anlamla ilgili ipuçları üzerinde durduğunu belirtmiştir, örneğin; çocuklar “jet” kelimesi yerine “uçak” diyebilmekte ve böylece jetle uçak arasında ilişki kurmaktadırlar.

Tüm okullarımızda çoklu zekâ kuramı dikkate alınarak eğitim yapılmaktadır. Buna rağmen okullar arasında farklılık çıkmasında çeşitli faktörler etkili olmaktadır. Teknolojik ve fiziki donanımları iyi olan ve bu olanaklarını doğru kullanan okulların eğitiminin de farklı olduğu görülmektedir. Ayrıca özel okullarda ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerden iyi düzeyde olan öğrenciler yer almakta ve bu öğrenciler çeşitli gezi ve aktivitelerle daha fazla eğitim fırsatı bulmaktadırlar. Bununla birlikte araştırma sonucunda çocuklara sadece sınıf ortamında değil de sınıfın dışında da eğitim aldırın okulun kavramları öğretme başarısının daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin öğrendikleri kavramları görselleştirmeleri ve yaptıkları etkinlikleri sürekli olarak duvarlarda sergilemeleri çocukların öğrenmeye olan ilgilerini artırmaktadır. Zengin ve doğru materyal ve kitaplarla verilen bir eğitimle çocukların merak duyguları artmakta ve bu merakları sayesinde öğrendikleriyle de kelime hazineleri gelişmektedir.

- ‘Pamuk ile Tekir’ ve ‘Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı’ adlı eserlerde masala özgü zaman eki, ikilemeler, benzetmeler ve deyimlerle süslenmiş bir anlatım yer almaktadır. Masalların bu özellikleri olumlu nitelik taşımaktadır ve bu nitelik sayesinde çocuklara farketirmeden konuşma dilinin incelikleri sezdirilmektedir. Yavuz da (2002: 153) bir insana anadilini; anlatımı ikilemeler, benzetmeler, uyaklar, deyimler, atasözleri

vb. gibi konuşma dilinin bütün incelikleriyle zenginleştirilmiş masallardan daha iyi hiçbir edebiyat ürünün veremediğini belirtmektedir.

- Karatay (2007: 47) masalın, ulusal ve evrensel değerlerin aktarılması ve benimsetilmesinde önemli bir yerinin olduğunu belirtmiştir. Ancak elimizdeki masal kitaplarının ulusal ve evrensel değerleri yansıtmadığı ve çocuklara iyi örnek olabilecek kelimeleri barındırmadığı görülmektedir. ‘Kurşun Asker’ ve ‘Altın Saçlı Kız ve Üç Ayı’ adlı eserlerde argo bir kelime grubu “Sökül paraları” ve çocuklara kötü örnek olabilecek “Pipo” kelimeleri geçmektedir. Temel davranış ve becerilerin kazanıldığı okul öncesi dönemde bu tip kelimelerin kitaplarda yer alması ve kelime hazinesine yerleşmesi olumsuz sonuç teşkil etmektedir.
- Masalların içerisinde soyut kelimeler yer almaktadır. Özellikle başka dillerden çevrilen masalarda çocukların seviyesine uygun olmayan kelimelerin kullanılması masalların anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Kurşun asker masalında yer alan ve ancak ilköğretim ikinci kademe çocuklarına hitap edebilecek “Kader ve Lanet” kelimeleri masal setlerinde kelime seçiminin çocukların seviyesinin üstünde yapıldığını göstermektedir.

5.2 ÖNERİLER

5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Araştırma bulgularına göre uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Yayın evleri ticari kaygı içerisine düşmemeli, basımını yapacağı kitabını yayınlamadan önce yapılması gereken kontrolleri önemle yapmalıdır.
- Yaşamının ilk yıllarındaki çocukların iletişim kurdukları kitapların söz varlıklarına dikkat edilmeli, argo kelimelere ve kötü alışkanlara model olabilecek kelimelere yer verilmemelidir.
- Yayın evleri basılan tüm masal kitaplarının hangi yaş grubuna hitap ettiğini doğru analiz etmeli ve bu bilgiyi kitapların üzerine yazmalıdır.
- Yayın evleri ve eğitimciler işbirliği içinde olmalı, kitapların basımından önce eğitimcilerin fikirleri alınmalıdır.

- Öğretmenler kitaplıklarını oluştururken çocukların gelişim seviyelerine uygun kitaplara önem vermelidir. Öğrencilerin kelime hazinelerini artıracak kitaplardan yararlanmaları için öğrencilere fırsatlar yaratılmalıdır.
- Kitaplar öğrencilere okunmadan önce öğretmen tarafından bir kez okunmalı, uygun olmayan sözcükler ve olaylar varsa bunlar belirlenmelidir.
- Okul idareleri ve öğretmenler işbirliği yapmalıdır. Kitaplıklarda öğrencilerin seviyelerine uygun kitaplar bulundurulmalı, öğrencilerin seviyelerine uygun olmayan kitaplar kitaplıklardan çıkartılmalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim ve liseler için yapıldığı gibi okul öncesi kurumları için de çocukların seviyesine uygun tavsiyeli yayınlar belirlenip okullara dağıtılmalıdır.
- Anne ve babalar çocuklarına kitap seçerken bir uzman veya eğitimciden destek almalıdır.
- Anne ve babalar kitap seçerken çocuklarının yaş seviyelerine uygun dil, içerik, resim ve konular içeren kitapları seçmelidir.

5.2.2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Okul öncesi dönem çocuklarının söz varlıklarına yönelik bir çalışma yapıp çocukların genel olarak kullandıkları sözcüklere yönelik kelime listeleri oluşturulabilir.
- Okul öncesi çocuklarına yönelik hazırlanan çeviri masal ve öykü kitaplarının söz varlıklarının incelendiği bir araştırma yapılabilir.
- Eğitimcilerin veya ebeveynlerin kitap seçiminde kitapların söz varlıklarına ne kadar dikkat ettiklerine yönelik bir inceleme yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akyol, H. (2005). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Atabay, N. Özel, S. ve Kutluk, İ. (2003). *Sözcük Türleri (2.Baskı)*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Aydın, A. (1999). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydın, Ö. ve Temel, Z. F. (1998). Dil Eğitimi Programının 5-6 Yaşlarındaki Korunmaya Muhtaç Çocukların Dil Gelişimine Etkisi. *Türk Dili* 560,117-127.
- Aydoğan, Y. ve Koçak, N. (2003). Okul Öncesi Çocukların Dil Gelişimlerine Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi* 156.
- Ayhan Bütün, A. ve Aral, N. (2007). Bracken Temel Kavram Ölçeği-Gözden Geçirilmiş Formunun Altı Yaş Çocukları İçin Uyarlama Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 32, 42-51.
- Banguoğlu, T. (2000). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Baykoç Dönmez, N. ve Arı, M. (1992). 12-30 Aylık Türk Çocuklarında Dilin Kavranılması. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 115-161.
- Bir, A.T. (1999). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi. web: <https://www.anadolu.edu.tr/aos/kitap/IOLTP/2294/unite01.pdf> adresinden 09.06.2012 tarihinde erişilmiştir.
- Boratav, P. N. (1995). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Boratav, P. N. (1969). *Az Gittik Uz Gittik*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Boratav, P. N. (1958). *Zaman Zaman İçinde*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çiçek, A. (2002). 0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Dil Gelişimi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4-1, 115-124.
- Ergenç, İ. (1993). Yurtdışındaki Türk Çocuklarının Anadili Sorunu. *Dilbilim Araştırmaları*. Ankara: Hitit Yayıncılık.
- Ergin, M. (2001). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Güleç, H. (1988). *Halk Edebiyatı*. İstanbul: Çizgi Kitapevi Yayınları.
- Güleryüz, H. (2004). *Türkçe İlk Okuma ve Yazma Öğretimi. (7.Baskı)*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Günay, U. (1992). *Masal Türk Dünyası El Kitabı 3 (2. Baskı)*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma (1.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Güney, E.C. (1948). *En Güzel Türk Masalları*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Houston, A. (2009). Anket Hazırlama Kılavuzu. web:http://yunus.hacettepe.edu.tr/tonto/course/spring/2009/bby_606 adresinden 09.06.2012 tarihinde erişilmiştir.
- Howe, Michael J. A. (2001). *Öğrenme Psikolojisi. (Çev. Ebru Kılıç)*. İstanbul: Alfa Yayınları.

- İncesulu, A. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Sorunları ve Çözümle Sempozyumu Bildiri Metinleri*. İstanbul: Özel Okullar Derneği Yayınları.
- Kantarcıoğlu, S. (1991). *Eğitimde Masalın Yeri*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (3), 463-475.
- Kuş, Z. (1992). *Açıl Susam Açıl*. İstanbul: Erdem Yayınları.
- Makas, Z. (2000). *Türk Dünyasından Masallar*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- MEB. (2006). *36 -72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı ve Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEGEP. (2010). *Gelişim Alanları 2 (Ders Notları)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mert, E.L. (2012). Anadili Eğitimi - Öğretimi Sürecinde Çocuk Yazını Ürünlerinden Yararlanma ve Masal Türüne Yönelik Bazı Belirlemeler. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 1-12.
- Oğuzkan, A. F. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oktürk, S. (1982). *Anadolu Masalları*. İstanbul: Kastaş Yayınları.
- Özbay, M. ve Melanhoğlu, D. (2008). Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5 (1), 30-45.
- Pars, V. Ciritli, H. Enç, M. ve Oğuzkan, T. (1970). *Eğitim Psikolojisi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Sakaoğlu, Saim. (1999). *Masal Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Selçuk, Z. (2003). *Gelişim ve Öğrenme (9.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Senemoğlu, N. ve Genç, Ş. (2001). *Okul Öncesi Eğitimi*. Ankara: Mili Eğitim Bakanlığı.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat (1.Baskı)*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şimşek, E. (2001). *Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması I-II*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şirin, M.R.(2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış (1.Baskı)*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M.R. (2007). *Masal Atlası (2.Baskı)*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Üstün, E. ve Akman, B. (2003). Üç Yaş Grubu Çocuklarda Kavram Gelişimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 137-141.
- Yaldız, H. (2006). *Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi (Sarayönü Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Yaman, M. (1995). *Çocuk Yazını Olarak Masal*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

- Yardımcı, M. (1996). *Yaşayan Malatya Masalları*. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları.
- Yavuz, M. H. (2002). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yavuzer, H. (2002). *Bedensel, Zihinsel ve Sosyal Gelişimiyle Çocuğunuzun İlk 6 Yılı (15. Baskı)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk Psikolojisi (18.Baskı)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1993). *Ana-Baba Okulu (5.Baskı)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yenibaş, R. (2007). *Çocuk Gelişimi Eğitimi ve Sağlığı*. İstanbul: İsmek Yayınları.
- Zeyrek, D. (1990). –mİş’in Masallardaki İşlevi Üstüne. *Dilbilim Araştırmaları*. Ankara: Hitit Yayıncılık.

EKLER

Ek1:

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.0.54.05.02-605990000- 3148
KONU : Araştırma İzinleri

VALİLİK MAKAMINA
SAKARYA

Sakarya Üniversitesi , Eğitim Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi ABD Yüksek Lisans Öğrencisi Eda ÖRGE ONUK ; “ Adapazarı Merkez İlçe Okulöncesi Kurumlarında Okutulan Masalların Söz Varlığının 6 Yaş Çocukları Düzeyine Uygunluğu” konulu anket uygulamasını, Adapazarı İlçesine bağlı Fatih İlköğretim Okulu Anasınıfı, Özel Doğa Koleji Anasınıf, ve Şeker Anaokulu öğretmenleri tarafından öğrencilere uygulamak istediklerini; Sakarya Üniversitesinin 06.02.2012 tarih ve 418 sayılı yazıları ile bildirilmiştir.

“ Adapazarı Merkez İlçe Okulöncesi Kurumlarında Okutulan Masalların Söz Varlığının 6 Yaş Çocukları Düzeyine Uygunluğu” konulu anket uygulamasını, Adapazarı İlçesine bağlı Fatih İlköğretim Okulu Anasınıfı, Özel Doğa Koleji Anasınıf, ve Şeker Anaokulu öğretmenleri tarafından öğrencilere uygulanması, yasal gerekliliğin ilgili Okul Müdürlüklerince yerine getirilmesi şartı ile Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınızı arz ederim.

Selim Yavuz SANDIKÇI
Milli Eğitim Müdürü

OLUR.
14/02/2012
Faruk BEKARLAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Resmî Daireler Kampüsü
B Blok 54290 Adapazarı / SAKARYA
Tel : 0 264 251 36 14-15-16
Fax : 0 264 251 36 04
http://sakarya.meb.gov.tr
sakaryamem@meh.gov.tr

Ek 4 :

Değerli meslektaşım ,
Bu çalışma öğrencilerin masal içindeki sözcüklerini belirlemek içindir. Elinizde bulunan masal kitaplarını öğrencilerinize okuyunuz. Öğrencilerinizin bilmediğini düşündüğünüz ve öğrencilerin de bilemediği kelimeleri sütunlara yazınız.

KURŞUN ASKER			
Kelimeler ve Kelime grupları			

Adapazarı Merkez İlçe Okulöncesi Kurumlarında Okutulan Masalların
Söz Varlığının 6 Yaş Çocukları Düzeyine Uygunluğu

(SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)

Sayın meslektaşım,

Bu çalışma "*Okulöncesi Kurumlarında Okutulan Masalların Söz Varlığının 6 Yaş Çocukları Düzeyine Uygunluğu'nu*" belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın güvenilir sonuçlara ulaşması araştırmaya katkı sağlayacak etkinliklerin sağlıklı bir şekilde uygulanmasına bağlıdır. Bu amaçla formlarda yer alan soruların doğru olarak cevaplanması ve cevapların not edilmesi gerekmektedir.

Araştırmaya yapacağınız katkı için teşekkür ederim

Eda ÖRGE ONUK

Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü,

Türkçe Eğitimi, Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

Öğrencinin kod adı:

1.Öğrencinin cinsiyeti nedir?

a. () Kız b. () Erkek

2.Öğrencinin doğum tarihi:

3.Okulöncesi kuruma kayıt tarihi :

4. Öğrencinin okulöncesi kurumunda kaçınıcı yılı ?

() 1.yılı () 2.yılı () 3 .yılı

5.Öğrencinin kardeş sayısı(Kendisiyle birlikte) nedir?

()1 ()2 ()3 ()4 ()5 ()6 ve üzeri

Ek 5'in devamı

6. Babanın öğrenim düzeyi nedir?

- a. () Hiç okula gitmemiş
b. () İlkokul mezunu
c. () Ortaokul mezunu
d. () Lise veya dengi okul mezunu
e. () Üniversite veya yüksek okul mezunu
f. () Daha yüksek (Y. Lisans, Doktora)

7. Annenin öğrenim düzeyi nedir?

- a. () Hiç okula gitmemiş
b. () İlkokul mezunu
c. () Ortaokul mezunu
d. () Lise veya dengi okul mezunu
e. () Üniversite veya yüksek okul mezunu
f. () Daha yüksek (Y. Lisans, Doktora)

8. Babanın mesleği nedir? (Serbest meslek maddesini işaretlediyseniz adını, diğer maddesini işaretlediyseniz açıklamasını noktalı yere yazınız.)

- a. () İşçi b. () Çiftçi c. () Serbest Meslek.....
d. () Memur e. () Emekli f. () Esnaf g. () Diğer

9. Annenin mesleği nedir? (Serbest meslek maddesini işaretlediyseniz adını, diğer maddesini işaretlediyseniz açıklamasını noktalı yere yazınız.)

- a. () İşçi b. () Çiftçi c. () Serbest Meslek

- d. () Memur e. () Emekli f. () Esnaf g. () Diğer

10. Öğrencinin kitaplara olan ilgisi :

Açıklama: Arka sayfada belirlediğimiz masal kitaplarından derlenen kelime ve kelime gruplarının yer aldığı formlar bulunmaktadır. Öğrencilerin kelimelere verdikleri cevaplar bu formlara yansıtılacaktır.

Ek 6 :

ALTIN SAÇLI KIZ VE ÜÇ AYI (BİREYSEL)

Öğrencinin Kod Adı :

Okul Adı :

Değerli Meslektaşım,

Öğrencinin verdiği cevaplar doğrultusunda aşağıdaki tabloyu şu şekilde doldurunuz.

Öğrenci kelimenin anlamını biliyorsa ilgili sütuna öğrencinin cevap verdiği kelimeyi yazınız, bilmiyorsa (-) işareti koyunuz.

Öğrenci kelimeyi hatırlıyor ama tam olarak cevap veremiyorsa ilişkilendirdiği kelimeyi ilgili sütunlara açıkça yazınız.

Kelime ve Kelime grupları	Kelimenin anlamını biliyor. Şu cevabı veriyor:	Kelimenin anlamını bilmiyor.	İlişkilendiriyor, ilişkilendirmeyi hangi kelime ile yapıyor?
Çayır			
Evvel zaman			
Yaban			
Pipo			
Gözlemlemek			
Göz atmak			
Tas			
Kucak dolusu			
Kulübe			

Ek 6'nın devamı

Kelime ve Kelime grupları	Kelimenin anlamını biliyor. Şu cevabı veriyor:	Kelimenin anlamını bilmiyor.	İlişkilendiriyor, ilişkilendirmeyi hangi kelime ile yapıyor?
Derin uyku			
Bu denli			
Boğuk			
Bukle			
Tuhaf			
Kürk			
Ummak			
Çimdiklemek			
Homurdanmak			
Görene değin			

Ek 7:

PAMUK İLE TEKİR (BİREYSEL)

Öğrencinin Kod Adı:

Okul Adı :

Değerli Meslektaşım,

Öğrencinin verdiği cevaplar doğrultusunda aşağıdaki tabloyu şu şekilde doldurunuz.

Öğrenci kelimenin anlamını biliyorsa ilgili sütuna öğrencinin cevap verdiği kelimeyi yazınız, bilmiyorsa (-) işareti koyunuz.

Öğrenci kelimeyi hatırlıyor ama tam olarak cevap veremiyorsa ilişkilendirdiği kelimeyi ilgili sütunlara açıkça yazınız

Kelime ve kelime grupları	Kelimenin anlamını biliyor. Şu cevabı veriyor:	Kelimenin anlamını bilmiyor.	İlişkilendiriyor, ilişkilendirmeyi hangi kelime ile yapıyor?
Şasaba			
Köşk			
Tezgah			
Şık			
Tuhaf			
Servis			
Buket			
Bir varmış bir yokmuş			
Sunmak			

Ek 7'nin devamı

Kelime ve Kelime grupları	Kelimenin anlamını biliyor. Şu cevabı veriyor	Kelimenin anlamını bilmiyor.	İlişkilendiriyor, ilişkilendirmeyi hangi kelime ile yapıyor?
incelemek			
Savurmak			
Kasaba yöneticisi			
İtiraz etmek			

Ek 8 :

KURŞUN ASKER (BİREYSEL)

Öğrencinin Kod Adı :

Okul Adı :

Değerli Meslektaşım,

Öğrencinin verdiği cevaplar doğrultusunda aşağıdaki tabloyu şu şekilde doldurunuz.

Öğrenci kelimenin anlamını biliyorsa ilgili sütuna öğrencinin cevap verdiği kelimeyi yazınız, bilmiyorsa (-) işareti koyunuz.

Öğrenci kelimeyi hatırlıyor ama tam olarak cevap veremiyorsa ilişkilendirdiği kelimeyi ilgili sütunlara açıkça yazınız

Kelime ve Kelime grupları	Kelimenin anlamını biliyor. Şu cevabı veriyor:	Kelimenin anlamını bilmiyor.	İlişkilendiriyor, ilişkilendirmeyi hangi kelime ile yapıyor?
Kurşun			
Kule			
Sökül paraları			
Ertesi gün			
Müşteri			
Lanet			
Kanal			
İri			
Büyücü			

Ek 8'in devamı

Kelime ve kelime grupları	Kelimenin anlamını biliyor. Kelimenin anlamını nasıl veriyor?	Kelimenin anlamını bilmiyor.	İlişkilendiriyor,İlişkilendirmeyi nasıl yapıyor?
Kızilderili			
Şimşek			
Gümbürdemek			
Yıgmak			
Kader			
Film şeridi			
Hajn			

ÖZGEÇMİŞ

Eda ÖRGE ONUK

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri: Sakarya /Adapazarı

Doğum Yılı: 26 Şubat 1982

İletişim Bilgileri: orges_@hotmail.com

Eğitim

Lisans 2005 Sakarya Üniversitesi, Hendek Eğitim Fakültesi Okul öncesi
Öğretmenliği Bölümü

Lise 2000 İstanbul Fatih Pertevniyal Süper Lisesi

Yabancı Dil: İngilizce

İş Deneyimi

2005 Sakarya Arifiye Yukarı Kirazca İlköğretim Okulu

2010 Gebze Yunus Emre Anaokulu

2011 Sapanca Mesleki Teknik Eğitim Merkezi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü

2012 Sakarya Arifiye Üzeyir Garip Dostluk İlköğretim Okulu